

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»**

*для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» денної та заочної форми навчання*

Дніпро – 2023

УДК 339.144.2:327:341.238
С 32

*Схвалено Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
(протокол № 9 від 22.05.2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Наталія МЕТЕЛЕНКО, директор Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М.Потебні Запорізького національного університету, доктор економічних наук, професор;

Ольга ВЕНГЕР, доцент кафедри управління та адміністрування Запорізького національного університету, кандидат політичних наук.

УКЛАДАЧ:

Тетяна СЕРГІЄНКО, доцент кафедри міжнародних відносин та соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук.

С 32 Сергієнко Т. І. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських і практичних занять з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» для здоб. вищ. освіти перш. (бакалав.) рівня спец. 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» ден. та заоч. форми навч. Дніпро : ДДУВС, 2023. 94 с.

Методичні рекомендації можуть бути використані для вивчення не тільки міжнародних економічних відносин, а й базового міжнародних відносин взагалі у ЗВО різних рівнів акредитації, на курсах підвищення кваліфікації, на підготовчих відділеннях, спеціалізованих курсах тощо.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	5
2. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	7
3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	12
Тема 1. Сутність та форми міжнародних економічних відносин	12
Тема 2. Зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи	18
Тема 3. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин	22
Тема 4. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин	28
Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин	33
Тема 6. Сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг	39
Тема 7. Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин	43
Тема 8. Міжнародний кредит в системі міжнародних економічних відносин	48
Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	53
Тема 10. Міжнародна виробнича інфраструктура	58
Тема 11. Міжнародний науково-технологічний обмін	63
Тема 12. Міжнародна інвестиційна діяльність	69
5. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	75
6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ	77
7. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	78
8. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ	81
9. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	89
10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВСЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	91

ВСТУП

Актуальність вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини» визначається тим, що в сучасному світі інтенсивно розвивається інтеграція всіх галузей економіки країн різних регіонів планети. Поглиблення міжнародного економічного співробітництва дає змогу використовувати світовий досвід у здійсненні регіональних перетворень. Це зумовлює зростання ролі міжнародних економічних відносин та їх дослідження в контексті розвитку вітчизняної економіки.

Також зазначимо, що міжнародні економічні відносини – це зв'язки та взаємозв'язки, що формуються в процесі функціонування світового господарства як глобальної системи.

Метою вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є набуття знань про основні поняття, категорії та принципи міжнародних економічних відносин, їх розвиток у динаміці, аналіз зародження міжнародних економічних відносин та вивчення теоретичних основ основних етапи еволюції міжнародної економіки та тенденції її сучасного розвитку.

Основними завданнями вивчення цієї дисципліни є вивчення сутності, форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку, практики реалізації та механізмів регулювання; набуття навичок аналізу та оцінки світових економічних явищ і процесів у контексті національних інтересів України.

Об'єктом навчальної дисципліни є світова економіка.

Предметом вивчення дисципліни є система знань і методів щодо сучасних тенденцій розвитку світового господарства, специфічних форм міжнародних економічних відносин, розвитку міжнародного економічного співробітництва, проблем міжнародної економічної інтеграції та участі України. у цих процесах аналіз подальших шляхів інтеграції України у світову економіку.

Пререквізити: вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплін.

Постреквізити: здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: «Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики», «Основи геополітики та геостратегії», атестації.

Зміст матеріалу навчально-методичного комплексу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Обсяг навчально-методичного комплексу й окремих його розділів відповідає кількості годин, відведених навчальним планом для вивчення цієї навчальної дисципліни.

1. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 1.1

Теми семінарських та практичних занять

№ п/п	Назва теми
1	Тема 1. Сутність та форми міжнародних економічних відносин 1.1. Передумови розвитку міжнародних економічних відносин. 1.2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин. 1.3. Фактори розвитку міжнародних економічних відносин.
2	Тема 2. Зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи 2.1. Два типи стародавніх політико-господарських систем. 2.2. Зовнішня торгівля як основна форма міждержавних економічних відносин. 2.3. Роль держави в розвитку зовнішньоторговельних відносин. 2.4. Колонізація земель: її вплив на міжнародні економічні відносини. 2.5. Грошові відносини в стародавні часи.
3	Тема 3. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин 3.1. Економічна та політична інтеграція. 3.2. Основні форми сучасної економічної інтеграції. 3.3. Рівні взаємодії економічних систем у процесі економічної інтеграції.
4	Тема 4. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин 4.1. Зовнішня та міжнародна торгівля. 4.2. Структура світового товарообігу. 4.3. Сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
5	Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин 5.1. Види міжнародної міграції робочої сили. 5.2. Причини існування міжнародної трудової міграції. 5.3. Методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
6	Тема 6. Сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг 6.1. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку. 6.2. Форми та методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку. 6.3. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг.

7	<p>Тема 7. Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин</p> <p>7.1. Фактори стимулювання міжнародного руху капіталу. 7.2. Етапи виникнення і розвитку процесу міжнародного руху капіталу. 7.3. Форми міжнародного руху капіталу.</p>
8	<p>Тема 8. Міжнародний кредит в системі міжнародних економічних відносин</p> <p>8.1. Форми та інструменти міжнародного кредитування. 8.2. Класифікація міжнародних кредитів. 8.3. Види міжнародних банків.</p>
9	<p>Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини</p> <p>9.1. Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків. 9.2. Валютний курс та режими його регулювання. 9.3. Еволюція світової валютної системи. 9.4. Платіжний баланс країни.</p>
10	<p>Тема 10. Міжнародна виробнича інфраструктура</p> <p>10.1. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури. 10.2. Інфраструктури на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки. 10.3. Сутність та функції виробничої інфраструктури.</p>
11	<p>Тема 11. Міжнародний науково-технологічний обмін</p> <p>11.1. Технології в системі світового виробництва 11.2. Світовий ринок технологій 11.3. Класифікація технологій. 11.4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технологічне сприяння.</p>
12	<p>Тема 12. Міжнародна інвестиційна діяльність</p> <p>12.1. Форми міжнародної інвестиційної діяльності. 12.2. Прямі і портфельні інвестиції. 12.3. Сутність і мотивація міжнародного бізнесу. 12.4. Міжнародний ринок капіталу.</p>

2. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Навчальний процес у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ проходить у таких формах: лекції, індивідуальні завдання, семінарські та практичні заняття, контрольні заходи та самостійна робота. Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» наголошує на студенто-орієнтованому навчанні, яке базується на збалансованій аудиторній та самостійній роботі.

Ефективною формою організації навчання у ВНЗ є семінарські та практичні заняття, з якими органічно поєднуються лекції. Кожен із цих типів занять має свою дидактичну мету.

Семінарське заняття – це навчальне заняття у формі дискусії, бесіди за задалегідь заданими питаннями з теми, на якому здобувачі вищої освіти готують доповіді, реферати, завдання, есе тощо.

Основною метою семінару є формування навичок і вмінь самостійної роботи, систематизація та узагальнення знань, аналіз літератури, виявлення системи знань та оцінювання знань, умінь і навичок (див. рис. 2.1).

Рис. 2.1. Мета проведення семінарського заняття [5, с. 130]

Семінарське заняття передбачає використання інноваційних технологій (колективної мисленнєвої діяльності, навчальної дискусії, навчання на основі вирішення конкретних ситуацій; ігрового, кооперативного, проблемного, проектного навчання). Доцільно використовувати дискусійні форми та методи інтерактивного навчання (діалог, групова дискусія, розбір практичних ситуацій, розбір ситуацій морального вибору); ігрові методи інтерактивного

навчання (дидактичні, ділові, рольові організаційно-діяльнісні ігри, квести); тренінги як форма комплексного використання інтерактивних методів і прийомів навчання тощо¹.

Семінарські заняття тісно пов'язані з лекціями і спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти умінь і навичок самостійного засвоєння знань. Вони більшою мірою, ніж усі інші форми організації навчання, сприяють розвитку пізнавальної активності та самодіяльності учнів; розвивати логічне мислення, спонтанне мовлення, уміння висловлювати та аргументувати власні думки, критично аналізувати аргументи опонентів, а також сприяти глибокому засвоєнню фундаментальних знань, формуванню переконань та розвитку активної життєвої позиції.

Семінарські заняття виконують такі основні функції, як:

- навчальну (поглиблення, конкретизація, систематизація знань, набутих на лекціях та в процесі самостійної підготовки до семінарського заняття);
- розвивальну (розвиток логічного мислення кандидатів, набуття навичок роботи з різними літературними джерелами, формування вмінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);
- виховну (патріотичне виховання, виховання економічної та екологічної культури та мислення, збудження інтересу до вивчення конкретної дисципліни та професії, формування потреби у здоровому способі життя тощо);
- діагностично-корекційну (контроль за якістю засвоєння учнями навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання) тощо.

Що стосується **практичних занять**, то це така форма занять, на якій НПП організовує детальне ознайомлення здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом виконання поставлених завдань. У структурі практичного заняття переважає самостійна робота студентів. Ця форма навчання, як правило, проводиться в лабораторіях або аудиторіях, обладнаних необхідними технічними засобами навчання, комп'ютерною технікою².

Перелік тем практичних занять визначається програмою навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини».

Практичне заняття включає контроль знань, умінь і навичок, постановку загальної проблеми (завдання) НПП та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування задач з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, перевірку та оцінювання.

¹ Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ: наказ ДДУВС № 352 від 13.05.2020 р. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/polog/Pn2-n.pdf>.

² Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посібник. Дніпро, 2014. 416 с.

Отже, практичне заняття включає:

- проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- постановку вчителем загальної проблеми та обговорення її за участю здобувачів вищої освіти;
- вирішення контрольних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Оцінки, отримані студентом на семінарських і практичних заняттях, враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даного курсу.

Таким чином, зазначимо, що семінарські та практичні заняття дозволяють здобувачам вищої освіти якнайкраще засвоїти матеріал курсу «Міжнародні економічні відносини». У семінарських та практичних заняттях з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» переважно використовуються окремі матеріали (офлайн навчання), відео, аудіо, комп'ютерна техніка (онлайн навчання), що сприяє формуванню професійного потенціалу майбутніх спеціалістів.

3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські та практичні заняття є найважливішою формою навчальної роботи, під час якої студенти вчаться логічно мислити, аналізувати явища та узагальнювати факти. Семінарські та практичні заняття вчать студентів самостійно працювати з літературою, формують своє ставлення до предмета вивчення та свідомо відстоюють свою точку зору.

Семінарські заняття проводяться у формі обговорення найбільш дискусійних і проблемних питань. Для успішної підготовки до занять рекомендується:

- мати зошит з конспектами лекцій. До цього зошита також входять домашні завдання, які обговорюються на практикумі;
- запишіть основні терміни в зошит і розберіть їх;
- при підготовці до занять використовувати літературу, рекомендовану до кожної теми, а також додаткові джерела, які не входять до списку рекомендованої для вивчення літератури;
- самостійне визначення спірних питань з актуальних тем;
- правильні питання, які викликають запитання.

Проведення практичного заняття базується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня засвоєння студентами необхідних теоретичних положень, наборі завдань різного ступеня складності, які студенти повинні вирішити під час уроку. Зазначені методичні засоби готує викладач, якому доручено проводити практичні заняття, за погодженням з викладачем даної дисципліни.

На практичних заняттях можна використовувати різні форми організаційної роботи:

- груповий фронтальний – має бути однотипне обладнання для всієї групи (підгрупи);
- фронтальна бригада – використовується у випадках, коли немає можливості провести групове заняття фронтально. У цьому випадку група ділиться на секції (2-5 осіб). Кожен підрозділ одночасно виконує однакові види робіт на відповідних робочих місцях;
- бригадна форма одягу – виготовляється подібно до бригадної фронтальної форми одягу, але за умови виконання кожною бригадою різних видів робіт на відповідних робочих місцях;
- індивідуальна форма – кожен студент має індивідуальне практичне завдання³.

Рух ланок між робочими місцями здійснюється відповідно до розробленого графіка. На кожне практичне заняття складається інструктивна

³ Види навчальних занять, їх орієнтовна структура. URL : http://ztvm.at.ua/downloads/teachers/vydy_zanyatt.pdf.

карта студентів, яка є обов'язковим документом і забезпечує послідовність дій студентів для досягнення мети практичного заняття та конкретизує їхню підготовку до заняття.

Також зазначимо, що під час семінарських та практичних занять рекомендується: уважно слухати та аналізувати відповіді інших студентів, відстоювати свою точку зору з конкретного питання; доповнюють виступи.

Під час підготовки студент повинен ознайомитися з планом семінарських і практичних занять та рекомендованою літературою.

Спочатку необхідно ознайомитися з матеріалом за темою семінарського чи практичного заняття. Пропонується підготувати наукову доповідь/повідомлення за питаннями, тематика яких зазначена в цьому навчально-методичному комплексі, але не обмежується виділенням інших тем доповідей/повідомлень. Це дозволить скласти загальне уявлення про тему, яка викладається на семінарі чи практичному занятті. Якщо на цю тему була прочитана лекція, також корисно уважно вивчити її конспект. Лише після цього розпочав самостійну роботу з вивчення першоджерел.

Загальні поради, якими слід постійно користуватися під час підготовки до семінару та практичного заняття:

1. Детально ознайомтеся з темою та планом уроку, кожен для розгляду питань.

2. Шукайте в бібліотеці відповідні рекомендовані джерела та літературу, переважно необхідну.

3. Прочитайте рекомендовану літературу до кожної теми семінару чи практичного заняття, намагаючись зрозуміти прочитане.

4. Перевірте необхідний матеріал.

5. Зробіть те ж саме з додатковою літературою, спрямованою на розуміння окремих деталей з того чи іншого питання.

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

- 1.1. Передумови розвитку міжнародних економічних відносин.
- 1.2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин.
- 1.3. Фактори розвитку міжнародних економічних відносин.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні економічні відносини, міжнародні економічні контакти, міжнародна економічна взаємодія, міжнародне економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція, світове господарство, зовнішня торгівля, міжнародна економіка, зовнішньоекономічні зв'язки, міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу.

Уміння та навички: знати сутність та форми міжнародних економічних відносин.

Короткий зміст лекції: предмет і завдання дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Природа міжнародних економічних відносин. Форми прояву міжнародних економічних відносин. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин. Світове господарство: основні характеристики та структура. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства. Міжнародний поділ праці, міжнародна спеціалізація та виробнича кооперація.

Рекомендована література до Теми 1:

1. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України: навч. посібник. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 266 с.
2. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Одеса : «ТОВ. ПЛУТОН», 2016. 352 с.
3. Крайнік О. М., Куріс Ю. В, Сергієнко Т. І. Теоретико-концептуальні аспекти взаємозв'язку економіки і політики в сучасному суспільстві. *The II International Science Conference on Science and practical Technologies* (Luxembourg, January 26 -29, 2021). Luxembourg, 2021. Pp. 105-109.
4. Мазаракі А. А. Міжнародні економічні відносини. Київ, 2017. 612 с.
5. Мальський М. З., Мацях М. М. Теорія міжнародних відносин: підручник. К.: Знання, 2007. 461 с.
6. Козак Ю. Г., Заєць М. А., Притула Н. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. 352 с.
7. Голяков А. П. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 463 с.
8. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Здоровага М. В. та ін. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посібник. Львів: Вид-во НУ «ЛП», 2015. 244 с.
9. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец. ВНЗ. К. : Либідь, 2008. 408 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

Проаналізуйте особливості держави як суб'єкта міжнародних економічних відносин.

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Визначте у чому полягає сутність міжнародних економічних відносин? Охарактеризуйте їх основні ознаки.
2. Охарактеризуйте суб'єкти міжнародних економічних відносин.
3. Назвіть основні рівні міжнародних економічних відносин.
4. Опишіть основні етапи та особливості розвитку міжнародних економічних відносин.

Теми доповідей до Теми 1:

1. Роль ресурсів в організації виробництва.
2. Види ресурсів.
3. Відповідність між видом ресурсів, його ціною та фактором виробництва.
4. Наведіть класифікаційні ознаки поділу факторів виробництва.
5. Наведіть приклад факторів виробництва за походженням та ступенем спеціалізації.

Питання для самоперевірки до Теми 1:

1. Визначте поняття та сутність середовища міжнародних економічних відносин.
2. Які види можна виокремити у середовищі МЕВ?
3. За якими критеріями воно поділяється і яку має структуру?
4. Які рівні має міжнародне середовище?
5. Охарактеризуйте різними видами середовища МЕВ.

Завдання до Теми 1:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Міжнародні економічні відносини є частиною теорії ринкової економіки, яка вивчає моделі взаємодії суб'єктів господарювання різних національностей у сфері міжнародної торгівлі, руху факторів виробництва та формування міжнародної економічної політики.

а) так; б) ні.

2. Суб'єктам міжнародних економічних відносин є товари, послуги, чинники виробництва, які залучені в міжнародний обмін.

а) так; б) ні.

3. Специфічним об'єктом МЕВ є робоча сила.

а) так; б) ні.

4. Метою міжнародних економічних відносин є пояснення подій, що відбуваються в житті суспільства за допомогою моделей дійсності, об'єктивний аналіз розвитку реальної економіки.

а) так; б) ні.

5. Предметом міжнародних економічних відносин є економічні відносини між суб'єктами світогосподарських зв'язків, які виникають у світовому відтворювальному процесі, виходять за межі державних кордонів і реалізують у різних формах міжнародного бізнесу.

а) так; б) ні.

6. Закон міжнародного поділу праці є основною рушійною силою міжнародного економічного співробітництва, на основі якого розвивається світове господарство.

а) так; б) ні.

7. Політичне середовище має великий вплив на розвиток МЕВ та реалізацію принципів розвитку МЕВ.

а) так; б) ні.

8. У зв'язку із сферою розповсюдження дії міжнародних економічних відносин, їх поділяють на чотири основні рівні: мікрорівень, макрорівень, наднаціональний рівень (метарівень) та субнаціональний.

а) так; б) ні.

9. Міжнародні економічні контакти – найпростіші, одиничні, випадкові економічні зв'язки, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами.

а) так; б) ні.

10. Одним із показників економічного потенціалу країни є ефективність і можливість використання природних ресурсів.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Міжнародні економічні відносини – це:

а) між суб'єктами МЕВ склалися стійкі економічні зв'язки, які базуються на міжнародних економічних угодах і контрактах, які беруть участь протягом досить тривалого періоду часу.

б) система відносин, що виникають між суб'єктами різних країн щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, послуг, капіталу, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках глобальної економіки.

в) міцні та довгострокові зв'язки кооперативного типу, в основі яких лежать спільні, заздалегідь вироблені й узгоджені наміри, зафіксовані в довгострокових ділових контрактах і угодах. цей рівень характеризується партнерством суб'єктів МЕВ.

г) найпростіші, одиничні, випадкові господарські відносини, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами. зв'язки на цьому рівні більш характерні для юридичних і фізичних осіб.

2. Міжнародні економічні контакти – це:

а) система відносин, що виникають між суб'єктами різних країн щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, послуг, капіталу, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках глобального економіка.

б) міцні та довгострокові відносини кооперативного типу, які ґрунтуються на спільних, попередньо вироблених і узгоджених намірах, зафіксованих у довгострокових господарських договорах і угодах. цей рівень характеризується партнерством суб'єктів МЕВ.

в) найпростіші, одиничні, випадкові господарські відносини, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами. зв'язки на цьому рівні більш характерні для юридичних і фізичних осіб.

г) більш високий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, який характеризується переплетенням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.

3. У якому випадку мала відкрита економіка:

а) національна економіка, експорт та імпорт якої становить значну частку відповідних світових показників.

б) національна економіка з низькою часткою експорту у ВВП.

в) національна економіка з незначною часткою іноземних інвестицій.

г) національна економіка, експорт та імпорт якої становить незначну частку світового експорту та імпорту.

4. Міжнародне економічне співробітництво – це:

а) учасники міжнародних економічних явищ і процесів, які здатні самостійно й активно діяти для реалізації своїх економічних інтересів.

б) міцні та довгострокові відносини кооперативного типу, які ґрунтуються на спільних, попередньо вироблених і узгоджених намірах, зафіксованих у довгострокових господарських договорах і угодах. цей рівень характеризується партнерством суб'єктів МЕВ.

в) налагоджені стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЕВ, які базуються на міжнародних економічних угодах та контрактах, укладених протягом досить тривалого періоду часу.

г) більш високий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, який характеризується переплетенням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.

5. Міжнародна економічна інтеграція – це:

а) підприємства та організації, які здійснюють МЕВ та відповідають ознакам, встановленим законодавством відповідної країни.

б) громадяни окремої країни, іноземні громадяни, особи без громадянства, які здійснюють МЕВ.

в) товари та послуги, що знаходяться в обігу на міжнародному ринку. Примітно, що в сучасних умовах міжнародного ринку в сукупності об'єктів значна частка припадає на фактори виробництва.

г) більш високий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, який характеризується переплетенням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.

6. Об'єктами МЕВ є:

а) товари та послуги, що знаходяться в обігу на міжнародному ринку

б) учасники міжнародних економічних явищ і процесів, здатні самостійно й активно діяти для реалізації своїх економічних інтересів.

в) підприємства та організації, які здійснюють МЕВ та відповідають ознакам, встановленим законодавством відповідної країни.

г) міцні і довгострокові зв'язки кооперативного типу, які в основному мають спільні, заздалегідь вироблені й узгоджені наміри, зафіксовані в довгострокових господарських договорах і угодах. цей рівень характеризується партнерством суб'єктів МЕВ.

7. Суб'єктами МЕВ є:

а) товари та послуги, що знаходяться в обігу на міжнародному ринку. Примітно, що в сучасних умовах міжнародного ринку в сукупності об'єктів значна частка припадає на фактори виробництва.

б) підприємства та організації, які здійснюють МЕВ та відповідають ознакам, встановленим законодавством відповідної країни.

в) найпростіші, одиничні, довільні економічні відносини, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами.

г) учасники міжнародних економічних явищ і процесів, здатні самостійно й активно діяти для реалізації своїх економічних інтересів.

8. Фізичні особи – це:

а) підприємства та організації, які здійснюють МЕВ та відповідають ознакам, встановленим законодавством відповідної країни.

б) міцні та довгострокові відносини кооперативного типу, які ґрунтуються на спільних, попередньо вироблених і узгоджених намірах, зафіксованих у довгострокових господарських договорах і угодах. Цей рівень характеризується партнерством суб'єктів МЕВ.

в) громадяни окремої країни, іноземні громадяни, особи без громадянства, які здійснюють МЕВ.

г) товари та послуги, що перебувають в обігу на міжнародному ринку.

9. Юридичні особи – це:

а) найпростіші, одиничні, випадкові господарські відносини, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами. Зв'язки на цьому рівні більш характерні для юридичних і фізичних осіб.

б) підприємства та організації, які здійснюють МЕВ та відповідають ознакам, встановленим законодавством відповідної країни.

в) товари та послуги, що знаходяться в обігу на міжнародному ринку. Примітно, що в сучасних умовах міжнародного ринку значна частина сукупності об'єктів припадає на фактори виробництва.

г) громадяни окремої країни, іноземні громадяни, особи без громадянства, які здійснюють МЕВ.

10. У якому з випадків мова йде про велику відкриту економіку:

а) національна економіка, експорт та імпорт якої становить значну частку відповідних світових показників.

б) національна економіка з незначною часткою експорту у ВВП.

в) національна економіка з незначною часткою іноземних інвестицій.

г) національна економіка, експорт та імпорт якої становить незначну частку світового експорту та імпорту.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Міжнародне економічне співробітництво
- б) Міжнародна економічна інтеграція
- в) Глобальна економіка
- г) Міжнародні економічні відносини (МЕВ)
- д) Зовнішньоекономічні зв'язки
- е) Міжнародні економічні контакти
- є) Міжнародна економіка
- ж) Міжнародна торгівля
- з) Зовнішня торгівля
- и) Міжнародна економічна взаємодія
- к) Міжнародний рух капіталу
- л) Світове господарство (світова економіка)

1. це система відносин, що виникають між суб'єктами різних країн щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, послуг, капіталу, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках світового господарства.

2. найпростіші, одиничні, випадкові господарські відносини, які мають епізодичний характер і здебільшого регулюються разовими угодами.

3. це розвинуті стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЕВ, які базуються на міжнародних економічних договорах і контрактах, укладених протягом досить тривалого періоду часу.

4. це міцні та довгострокові відносини кооперативного характеру, які ґрунтуються на попередньо вироблених та узгоджених намірах, що фіксуються в довгострокових господарських угодах та контрактах.

5. це процес економічного і політичного об'єднання країн, заснований на розвитку глибоких стійких зв'язків і розподілу праці між національними економіками, взаємодії їх виробничих структур на різних рівнях і формах.

6. історично сформована сукупність національних господарств усіх країн світу, пов'язаних між собою економічними та політичними відносинами.

7. сукупність національних економік, пов'язаних між собою системою міжнародного поділу праці (МПП), економічними та політичними відносинами.

8. це напрям в економічній науці, що вивчає економічну взаємодію країн і вплив міжнародних проблем на світову господарську діяльність.

9. комерційні, виробничі, науково-технічні та інші економічні зв'язки країни з іншими країнами.

10. це специфічний сектор економіки окремої країни, суб'єктами якого сьогодні є підприємницькі структури, пов'язані з реалізацією товарів (послуг, ідей) на зовнішніх ринках і частини іноземних товарів на національному ринку.

11. це сукупність операцій з обміну товарами та послугами між країнами, які пов'язані з інтернаціоналізацією господарського життя та інтенсифікацією міжнародного поділу праці в умовах дедалі посилюючої глобалізації.

12. транснаціональне переміщення певної вартості в товарній або грошовій формі з метою отримання прибутку або економічної вигоди.

ТЕМА 2. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ В ДОІСТОРИЧНІ ТА СТАРОДАВНІ ЧАСИ

План:

- 2.1. Два типи стародавніх політико-господарських систем.
- 2.2. Зовнішня торгівля як основна форма міждержавних економічних відносин.
- 2.3. Роль держави в розвитку зовнішньоторговельних відносин.
- 2.4. Колонізація земель: її вплив на міжнародні економічні відносини.
- 2.5. Грошові відносини в стародавні часи.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні економічні відносини, зовнішньоекономічні зв'язки, торгові шляхи, транзитна торгівля, колонізація, ремісництво, диференціація.

Уміння та навички: знати зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи.

Короткий зміст лекції: передумови становлення міжнародних економічних відносин. Становлення стародавніх цивілізацій. Природно-кліматична диференціація як передумова формування міжнародних економічних відносин. Характеристика матеріального виробництва в стародавніх цивілізаціях. Становлення зовнішньоекономічних зв'язків у IV-II тис. до н. е. Особливості розвитку торгових шляхів. Становлення інституту тамкар (купців) у Шумері, Вавилонії, Ассирії, Угаріті та Каніші. Роль держави в організації міжнародних економічних відносин. Вплив колонізації земель і розвитку ремесел на поширення зовнішньої торгівлі в I тис. до н. е. Формування торговельних потоків на межі I-II тис. до н. е. Фінікійська колонізація басейну Середземного моря. Велика грецька колонізація VIII-VI ст. н.е. Розвиток транзитної торгівлі. Вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток товарно-грошових відносин. Поява монет і становлення грошових систем. Початки становлення банківської справи: операції трапезидів у Греції та аргентаріанців у Римі. Поширення торговельних об'єднань – фіас в Греції. Особливості трудової міграції в стародавньому світі. Поділ сфер впливу в міжнародній торгівлі стародавнього світу.

Рекомендована література до Теми 2:

1. Горбач Л. М., Плотніков О. В. Міжнародні економічні відносини: підручник. К. : Кондор, 2005. 358 с.
2. Дахно І. І. Світова економіка. К. : ЦУЛ, 2006. 264 с.
3. Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Ржепішевський К. І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2004. 676 с.
4. Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль І. Світова система господарювання: навч.-практ. посібник. К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 с.
5. Мальський М. З., Мороз Ю. М. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навч. посібник. К. : Знання, 2010. 464 с.
6. Філіпенко А. С., Будкін В. С, Бутенко О. В. Міжнародні економічні відносини: історія міжнародних економічних відносин: підручник. К. : Либідь. 1992. 191 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

Проаналізуйте особливості міграції робочої сили у Стародавньому Світі.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Опишіть природно-кліматичну диференціацію як передумову становлення міжнародних економічних відносин.
2. Охарактеризуйте особливості розвитку торгових шляхів. Формування інституту тамкару (купців) у Шумері, Вавилонії, Ассирії, Угаріті та Каніші. Роль держави в організації міжнародних економічних відносин.
3. Визначте вплив колонізації земель та розвитку ремісництва на поширення зовнішньої торгівлі у I тисячолітті до н.е.
4. Опишіть формування торговельних потоків на зламі I-II тис. до н.е.
5. Охарактеризуйте вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток товарно-грошових відносин.

Теми доповідей до Теми 2:

1. Східні цивілізації (Протоіндійська, Древньокитайська, Шумерська та Єгипетська).
2. Античні цивілізації (Стародавня Греція, Стародавній Рим).
3. Падіння Римської імперії.

Питання для самоперевірки до Теми 2:

1. Розкрийте питання грошових відносин в стародавні часи.
2. Охарактеризуйте два типи міждержавної торгівлі: експортно-імпоротної і транзитної.
3. Які Вам відомі типи стародавніх політико-господарських систем?
4. Висвітліть сутність міжнародних торговельних зв'язків держав стародавнього світу.
5. В чому особливість економічних відносин епохи феодалізму?
6. Охарактеризуйте сутність епохи Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
7. Вкажіть переваги і обмеження зовнішньої торгівлі періоду первісного нагромадження капіталу.
8. Охарактеризуйте основні ознаки епохи первісного нагромадження капіталу.
9. Висвітліть особливості нового періоду розвитку економічних зв'язків.
10. Поясніть як поглиблюється міжнародний поділ праці у постколоніальний період розвитку світу господарських зв'язків.
11. Прослідкуйте розвиток та становлення валютно-фінансових відносин та їх значимості у формуванні міжнародних економічних відносин.
12. В чому особливість світогосподарських зв'язків в найновіший період?
13. Встановіть причини та актуальність розвитку міжнародних інтеграційних процесів у системі міжнародних економічних відносин.

Завдання до Теми 2:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Історія МЕВ починається з появою товару і ринкових відносин, з виділенням груп людей, що займають різне положення в процесі виробництва і обміну, зокрема, з появою людей, які самі вже не займаються матеріальним виробництвом, тобто, з появою економічних відносин.

а) так; б) ні.

2. Другим періодом існування людини був палеоліт (давньокам'яне століття).

а) так; б) ні.

3. Рабовласницький лад функціонував на використанні праці рабів, на яких перетворювалися полонені, захоплені під час військових дій.

а) так; б) ні.

4. Розвитку міждержавної торгівлі сприяло вміння виготовляти зброю.

а) так; б) ні.

5. Експортно-імпортний типи міждержавної торгівлі – це торгівля, пов'язана з одержанням додаткових прибутків (торгівля заради подальшої торгівлі).

а) так; б) ні.

6. Провідною формою міждержавних економічних зв'язків в стародавніх цивілізаціях була зовнішня торгівля.

а) так; б) ні.

7. Тамкару – це службова особа або торговельний агент палацу чи храму.

а) так; б) ні.

8. Інститут кару був поширений в Шумері, Вавілонії, Ассирії.

а) так; б) ні.

9. За стародавніх часів внутрішня і зовнішня торгівля повністю контролювалася державою, причому і на зарубіжних територіях.

а) так; б) ні.

10. Досить поширеним у Західній Азії в стародавні часи був інститут кару.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Найдовший період в історії людства?

а) кам'яний вік.

б) мідно-кам'яний вік.

в) бронзовий вік.

г) залізний вік.

2. Під час якого період з'явилися перші ознаки прояву міжобщинних зв'язків в доісторичні часи?

а) неоліту.

б) палеоліту.

в) мезоліту.

г) енеоліт.

3. Як називається культурно-історичний період історії людства, який прийшов на зміну енеоліту – перехідному періоду після кам'яної доби?

- а) кам'яний вік.
- б) мідно-кам'яний вік.
- в) бронзовий вік.
- г) залізний вік.

4. Як називається епоха кам'яної доби, що була перехідною між палеолітом і неолітом.

- а) неоліт.
- б) палеоліт.
- в) мезоліт.
- г) енеоліт.

5. Як називається період ранньої історії людства, який визначається розвитком металургії і використанням залізних виробів?

- а) кам'яний вік.
- б) мідно-кам'яний вік.
- в) бронзовий вік.
- г) залізний вік.

6. Як називається період який вважається переходом від епохи каменю до епохи металів.

- а) кам'яний вік.
- б) мідно-кам'яний вік.
- в) бронзовий вік.
- г) залізний вік.

7. Що стало причиною виникнення та розвитку світового господарства?

- а) міжнародний поділ праці.
- б) врегулювання валютних ресурсів.
- в) економічні зв'язки між країнами.
- г) розвиток партнерських відносин.

8. На чому ґрунтувався міжнародний поділ праці в епоху Середньовіччя?

- а) природних факторах.
- б) технічному виробництві.
- в) науковому виробництві.
- г) науково-технічній революції.

9. Як називається службова особа або торговельний агент палацу чи храму?

- а) Такмару.
- б) Кару.
- в) Продавець.
- г) Купець.

10. Як називається об'єднання, яке виступало посередником у міждержавному обміні?

- а) Такмару.
- б) Кару.
- в) Продавець.
- г) Купець.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Транзитний тип міждержавної торгівлі
- б) Бронзова доба
- в) Тамкару
- г) Золотий дарик
- д) Мезоліт, Середньокам'яна доба
- е) Неоліт
- є) Кару
- ж) Палеоліт
- з) Експортно-імпорتنний тип міждержавної торгівлі
- и) Неолітична революція

1. давній кам'яний вік, найдавніший період людського суспільства.
2. доба кам'яного віку, яка була перехідною між палеолітом і неолітом.
3. епоха зародження і поширення відтворювального господарства (землеробства, скотарства), археологічним критерієм виділення якого є найдавніший гончарний посуд.
4. історичний період переходу в епоху неоліту від привласнюючого до відтворювального типу господарства, виникнення тваринництва, землеробства.
5. культурно-історичний період історії людства, що прийшов на зміну енеоліту – перехідній добі після кам'яного віку.
6. експорт з метою імпорту товарів, які не виробляються в країні (політика).
7. це торгівля, пов'язана з отриманням додаткового прибутку (торгівля заради подальшої торгівлі).
8. є офіційним чи комерційним представником палацу чи храму.
9. це асоціація, яка виступала посередником у міждержавному обміні.
10. грошова одиниця, названа на честь царя Дарія I, який її ввів.

ТЕМА 3. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИМІРИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

- 3.1. Економічна та політична інтеграція.
- 3.2. Основні форми сучасної економічної інтеграції.
- 3.3. Рівні взаємодії економічних систем у процесі економічної інтеграції.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: глобалізація, інтеграція, міжнародна конкурентоспроможність, структурна політика, системна інтеграція у світове господарство, інтеграційна макровзаємодія на міжрегіональному рівні, стратегічні пріоритети, план дій «Україна – Європейський Союз», європейська політика сусідства, інтеграційні вектори України.

Уміння та навички: знати інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин.

Короткий зміст лекції: характер інтеграційних процесів у світовому господарстві. Вплив інтеграційних процесів на систему міжнародних економічних відносин. Характеристика основних інтеграційних угруповань. Вплив на економічну безпеку національних економік в рамках інтеграційних об'єднань.

Рекомендована література до Теми 3:

1. Голюков А. П., Довгаль О. А. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: кол. монографія. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 316 с.

2. Бутко І. М., Бутко М. П., Дерій Ж. В. Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2017. 528 с.

3. Петухова В. О. Інтеграційний вектор розвитку глобальної системи міжнародної торгівлі: дис. канд. екон. наук: 08.00.02. Харків, 2016. 269 с.

4. Рябінін Є. В., Сергієнко Т. І. Напрями формування зовнішньої політики України на сучасному етапі. *Тиждень науки-2021*: матер. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 19-23 квітня 2021 р.). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. С. 171-175.

5. Сергієнко Т. І. Особливості суспільно-політичного аспекту процесу інтеграції. *Вісник Маріупольського державного університету серія: історія. політологія*, 2017. Вип. 18. С.349-354.

6. Сергієнко Т. І. Оцінка впливу глобалізації на внутрішньополітичну інтеграцію суспільства. *Аеро-2011. Повітряне і космічне право*: матер. II Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 24 лютого 2012 р.). Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. С. 82-83.

7. Сергієнко Т. І. Причини гальмування процесу внутрішньополітичної інтеграції. *XXI науково-технічна конференція студентів, магістрів, аспірантів і викладачів ЗДІА*. Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2007. С. 108-107.

8. Сергієнко Т. І. Процеси інтеграції та дезінтеграції в умовах державотворення та трансформації українського суспільства. *Грані*. Вип. № 1 (45). Дніпропетровськ, 2006. С.142-147.

9. Фірсанова В. О. Вплив інтеграційних та дезінтеграційних процесів на стан економічної безпеки національних економік всередині інтеграційних об'єднань. *Електронний науково-практичний журнал Інфраструктура ринку*, 2017. № 7. С. 29-33.

10. Шкарлет С. М. Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2016. 528 с.

Завдання для самостійної роботи до Тем 3:

Проаналізуйте вплив на економічну безпеку національних економік всередині інтеграційних об'єднань.

Індивідуальні завдання до Тем 3:

1. Визначте сутність економічної інтеграції.
2. В чому полягає сутність поняття «глобалізація»?
3. Що таке регіоналізація?
4. Які існують рівні міжнародної економічної інтеграції?
5. Визначте основні етапи формування Європейського Союзу.
6. Якими є основні цілі та напрями функціонування ЄС?
7. Що являє собою Європейська асоціація вільної торгівлі?
8. В чому полягають особливості інтеграції східноєвропейських країн?

Теми доповідей до Тем 3:

1. Північноамериканська зона вільної торгівлі.
2. Європейський союз.
3. Проблеми регіональної інтеграції.
4. Наслідки інтеграційного процесу.
5. Сутність інтеграції як явища, процесу тощо.
6. Назвати та пояснити основні риси етапів міжнародної економічної інтеграції.
7. Дати характеристику розвитку інтеграції на мікро- та макрорівні.
8. Горизонтальна й вертикальна мікроінтеграція.
9. Макроінтеграція та економічний регіоналізм.
10. Розвиток регіональної економічної інтеграції.
11. Європейський Союз, його вичерпна характеристика.
12. Інтеграція східноєвропейських країн.
13. Чорноморське економічне співробітництво.
14. Назвати основні структури чорноморського економічного співробітництва.
15. Потенціал і особливості загальноєвропейської економічної інтеграції.
16. Північноамериканська економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі «США - Канада». НАФТА.
17. Економічна інтеграція у Латинській Америці.
18. Потенціал і особливості регіональної інтеграції країн Азії.
19. Інтеграційні зусилля арабських країн.
20. Взаємозв'язки країн Африки.
21. Передумови, особливості та шляхи інтеграції України до світового господарства.
22. Інтеграційні пріоритети української економіки.
23. Внутрішньо економічні фактори інтеграції України до світового господарства.

Питання для самоперевірки до Тем 3:

1. Вкажіть передумови, особливості і значення північноамериканської інтеграції.
2. Охарактеризуйте специфіку різномірневої інтеграції країн СНД.

3. Як Ви оцінюєте перспективи Євразійського економічного співтовариства?
4. У чому особливість інтеграційних процесів Азіатсько-тихоокеанського регіону?
5. Назвіть основні наслідки міжнародної економічної інтеграції для розвитку світового господарства.
6. Визначте роль США у світових інтеграційних процесах.
7. Охарактеризуйте основні етапи європейські інтеграційні інтеграції.
8. Охарактеризуйте форми, шляхи й особливості регіональної економічної інтеграції.
9. Визначте проблеми і перспективи світової (глобальної) інтеграції.
10. Дайте характеристику необхідних умов розвитку міжнародної економічної інтеграції.
11. Назвіть основні фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Завдання до Теми 3:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. *В розвитку теорій міжнародної економічної інтеграції чітко можна виділити два основних підходи, які ґрунтуються на ідеях власне економічного лібералізму та ідеях державного регулювання економіки.*

а) так; б) ні.

2. *Політична інтеграція являє собою взаємодію економічних систем держав-учасниць з метою усунення дискримінацій між господарськими одиницями та створення якісно нової міжнародної економічної структури більш високого рівня за допомогою злиття економічних систем суб'єктів що інтегруються, де економічна система є сукупністю взаємопов'язаних і відповідним чином упорядкованих елементів економіки, що утворюють певну цілісність, економічну структуру суспільства.*

а) так; б) ні.

3. *Митний союз – це угода двох або декількох держав, що передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу*

а) так; б) ні.

4. *Зона вільної торгівлі – це процес об'єднання будь-яких елементів в одне ціле.*

а) так; б) ні.

5. *Загальний ринок у доповнення до умов митного союзу передбачає усунення перешкод для вільного переміщення в межах країн-учасниць усіх факторів виробництва, припускає зближення національних законодавств, стандартів, розвитку інституційних основ інтеграції, а також єдиних органів управління процесами, що об'єднують.*

а) так; б) ні.

6. *Економічний союз – передбачає зняття зазначеного вище протиріччя шляхом узгодження економічної політики країн-учасниць.*

а) так; б) ні.

7. *Повна економічна та політична інтеграція передбачає створення єдиної регіональної валютної системи, включаючи створення єдиного банку, введення єдиної валюти.*

а) так; б) ні.

8. *Динамічні ефекти – це економічні наслідки, що виникають після того, як інтеграція набере силу, на пізніших стадіях розвитку.*

а) так; б) ні.

9. *Ефект створення торгівлі полягає в тому, що після утворення митного союзу і скасування імпортного мита може виникнути ситуація, коли зарубіжний товар з країн об'єднання стає дешевшим від місцевого, і споживач купує імпортний товар замість вітчизняного.*

а) так; б) ні.

10. *Меркосур – економічний союз держав у Північній Америці, за темпами розвитку переважає всі інші подібні об'єднання.*

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Міжнародною фінансовою організацією є:

а) МВФ.

б) СОТ.

в) Конференція ООН з торгівлі та розвитку ЮНКТАД.

г) правильні відповіді а), б).

2. Як називають форму міждержавної економічної інтеграції, яка поєднує принципи митного союзу з проведенням єдиної економічної політики:

а) зона вільної торгівлі.

б) спільний ринок.

в) економічний союз.

г) політичний союз.

3. Яке твердження правильне:

а) країнами-членами інтеграційного об'єднання MERCOSUR є Мексика, Бразилія, Уругвай, Парагвай.

б) Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво не має на меті розвивати вільну торгівлю та інвестиції і через них сприяти економічному розвитку регіону.

в) США не є членом інтеграційного об'єднання ASEAN.

г) Організація економічного співробітництва та розвитку не координує зовнішньоекономічну діяльність розвинутих країн.

4. Виберіть варіант відповіді, у якому правильно вказано інтеграційні об'єднання, до яких належать США:

а) NAFTA, MERCOSUR, OECD.

б) NAFTA, ASEAN, OECD.

в) Union for Mediterranean, АРЕС, NAFTA.

г) NAFTA, АРЕС, OECD.

5. Якого інтеграційного об'єднання не існує?

- а) Північноамериканська угода про вільну торгівлю.
- б) Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво.
- в) Європейський Союз.
- г) Союз заради Середземномор'я.

6. Якої міжнародної організації не існує?

- а) Світова організація торгівлі.
- б) Міжнародна організація праці.
- в) Міжнародний банк реконструкцій та розвитку.
- г) правильні відповіді а), б).

7. Як називають інтеграційне об'єднання, у якому скасовують мито в торгівлі між країнами-учасницями і запроваджують єдине мито щодо товарів третіх країн?

- а) зона вільної торгівлі.
- б) митний союз.
- в) спільний ринок.
- г) економічний союз.

8. Яка з перелічених країн-членів ЄС не належить до зони євро:

- а) Кіпр.
- б) Данія.
- в) Мальта.
- г) Фінляндія.

9. Яка з перелічених країн не належить до групи країн з розвинутою ринковою економікою?

- а) Тайвань.
- б) Нова Зеландія.
- в) Китай.
- г) Данія.

10. Яка з перелічених країн не є членом Європейського Союзу?

- а) Норвегія.
- б) Словенія.
- в) Данія.
- г) Швеція.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Трансферна ціна
- б) Ярмарок
- в) Спільний ринок
- г) Міжнародна бартерна операція
- д) Міжнародний кредит
- е) Інтеграційний рівень
- є) Втеча капіталу
- ж) Єврокредити
- з) Режим найбільшого сприяння
- и) Інтеграція економічних систем

1. комплекс заходів групи країн щодо регулювання трудової міграції між країнами-учасницями інтеграційного об'єднання.

2. взаємодія економічних систем держав-учасниць інтеграційного угруповання з метою усунення дискримінації між економічними одиницями та створення якісно нової міжнародної економічної структури більш високого рівня шляхом злиття економічних систем інтегруючих утворень.

3. переведення значних обсягів капіталу в країни з більш сприятливим інвестиційним кліматом (щоб уникнути високого рівня оподаткування, негативних наслідків інфляції, ризику експропріації) і вигідна гарантія його розміщення в інших країнах.

4. кредити, надані в іноземній валюті банку (євро).

5. безвалютний, але оцінений в одній валюті, еквівалентний обміну товарів.

6. форма руху позикових капіталів у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками є суб'єкти різних країн.

7. режим, у якому приймаюча країна ставиться до інвесторів з однієї країни не менш прихильно, ніж до інвесторів з будь-якої іншої країни.

8. внутрішня розрахункова ціна, за якою здійснюється торгівля між підрозділами однієї компанії, розташованими в різних країнах.

9. одна з форм міжнародної торгівлі, якою є торгівля за зразками, описами, каталогами (товарів, як правило, немає).

10. форма економічної інтеграції, яка передбачає «чотири свободи», тобто вільний рух товарів, робочої сили, капіталу, а також вільне створення центрів підприємницької діяльності.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

4.1. Зовнішня та міжнародна торгівля.

4.2. Структура світового товарообігу.

4.3. Сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; експорт; імпорт; реімпорт; реекспорт; структура міжнародної торгівлі; політика вільної торгівлі; протекціонізм; митний тариф; митний збір; квота; ліцензія; субсидія; демпінг; антидемпінгове мито.

Уміння та навички: знати особливості міжнародної торгівлі як форми міжнародних економічних відносин.

Короткий зміст лекції: сутність і значення міжнародної торгівлі. Основні теорії міжнародної торгівлі. Основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі: меркантилістська, класична (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласична (теорія Хекшера – Оліна – Самуельсона,

неофакторні теорії), альтернативні теорії міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля: сутність та показники. Зовнішня торгівля. Форми міжнародної торгівлі: міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти. Світові ринки товарів і послуг.

Рекомендована література до Теми 4:

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2013. 256 с.
2. Білоган О. Еволюція теорій міжнародної торгівлі щодо оптимізації її структури. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2011. Вип. 28. С. 194-206.
3. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі (2-ге вид.). Київ, 2000. 241 с.
4. Голіков А, П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
5. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. Одеса : «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. 352 с.
6. Голіков А, П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
7. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. посіб. для студ. (3-тє, доп. та випр.). Львів : Новий Світ – 2000, 2009. 357 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

Проаналізуйте основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі: меркантилістська, класична (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласична (теорія Хекшера – Оліна – Самуельсона, неофакторні теорії) альтернативна теорії міжнародної торгівлі.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Назвіть характеристики основних теорій міжнародної торгівлі.
2. У чому сутність меркантилістської теорії міжнародної торгівлі?
3. До чого привела практична економічна політика епохи меркантилізму?
4. У чому сутність теорії абсолютних переваг А. Сміта?
5. У чому сутність теорії порівняльних переваг Д. Рікардо?

Теми доповідей до Теми 4:

1. Фінансові методи регулювання торгівлі.
2. Політика вільної торгівлі та протекціоністська торговельна політика.
3. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
4. Етапи розвитку міжнародної торгівлі.
5. Види державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.

Питання для самоперевірки до Теми 4:

1. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
2. Охарактеризуйте структуру світового товарообігу.
3. Приведіть систему показників розвитку міжнародної торгівлі.

4. Охарактеризуйте сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
5. Що являє собою єдиний митний тариф України?
6. Яку роль відіграє мито у міжнародній торгівлі?
7. Приведіть різні класифікаційні ознаки поділу мита.
8. У чому полягає сутність нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі?
9. В чому полягають приховані методи регулювання торгівлі?

Завдання до Теми 4:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі поділяються на меркантилістську, класичні (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласичні (теорія Хекшера – Оліна – Самуельсона, неофакторні теорії) альтернативні теорії міжнародної торгівлі.

а) так; б) ні.

2. Меркантилізм – напрям економічної думки, розроблений європейськими ученими, що підкреслював товарний характер виробництва.

а) так; б) ні.

3. Економічна система, відповідно до поглядів меркантилістів, складається з трьох секторів: виробничий сектор, сільський сектор і іноземні колонії.

а) так; б) ні.

4. Ранній меркантилізм виник з другої половини XVI ст. до середини XVIII ст.

а) так; б) ні.

5. Головним з економістів, які кинули виклик меркантилізму, був Девід Юм.

а) так; б) ні.

6. «Лессе-фер» (фр. *laissez-faire*) політика державного невтручання в економіку і свободи конкуренції.

а) так; б) ні.

7. А. Сміт вперше зробив аналіз зміни відносних цін.

а) так; б) ні.

8. Міжнародна торгівля є вигідною в тому випадку, якщо дві країни торгують такими товарами, які кожна з країн виробляє з меншими витратами (тобто за якими дана країна має абсолютну перевагу у витратах виробництва), ніж країна-партнер.

а) так; б) ні.

9. Сильний бік теорії абсолютних переваг полягає в тому, що одній країні вимагається менше часу на виробництво одиниці товару, ніж іншій країні.

а) так; б) ні.

10. З теорії А. Сміта витікало, що чинники виробництва володіють абсолютною мобільністю усередині країни, тобто переміщуються в ті райони, де вони отримують найбільшу абсолютну перевагу.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Країна має абсолютну перевагу у виробництві продукту, якщо:

- а) існують історичні традиції у виробництві цього продукту.
- б) має найкращі природно-кліматичні умови для виробництва даної продукції.
- в) виробляє цей продукт з нижчими витратами, ніж інші країни.
- д) виробляє цей продукт з нижчими альтернативними витратами, ніж інші країни.

2. Яке твердження з позиції теорії порівняльних переваг правильне:

- а) країна спеціалізується на виробництві та експорті тих товарів, які вона може виробляти з нижчими питомими витратами, ніж інші країни.
- б) країна спеціалізується на виробництві тих товарів, які вона здатна виробляти з меншими альтернативними витратами.
- в) країна спеціалізується на виробництві та експорті товарів, які є продуктами відносно надлишкових факторів виробництва.
- г) країна спеціалізується на виробництві та експорті тих товарів, для виробництва яких існують особливі природні умови.

3. Хто з економістів сформулював принцип порівняльної переваги?

- а) К. Маркс.
- б) Дж. М. Кейнс.
- в) А. Сміт.
- г) Д. Рікардо.

4. Хто є автором теорії «життєвого циклу продукту»?

- а) Дж. М. Кейнс.
- б) С. Лідер.
- в) М. Портер.
- г) Р. Вернон.

5. Яке твердження неправильне:

- а) ситуація в міжнародній торгівлі, коли обмін товарами між окремими країнами є потенційно вигідним для всіх учасників міжнародної торгівлі, називається грою з позитивною сумою.
- б) меркантилізм – економічна школа в аналітичній економіці, представники якої вважають, що економічна політика повинна сприяти надходженню в країну більшої кількості золота.
- в) меркантилісти розглядають економічну систему, що функціонує в умовах повної зайнятості ресурсів.
- г) Д. Юм намагався аргументовано спростувати теорію меркантилістів, запропонувавши концепцію «потоків ціни золота».

6. Теорію міжнародної торгівлі Семюелсона-Джонса називають ще:

- а) теорія співвідношення факторів виробництва.
- б) теорія конкретних факторів виробництва.
- в) теорія міжнародної торгівлі в умовах недосконалої конкуренції.
- г) теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі.

7. З якої теореми міжнародної торгівлі випливає твердження, що збільшення експорту за рахунок використання відносно надлишкового фактору призведе до зменшення виробництва у тих галузях, у яких цей фактор є відносно дефіцитним:

- а) теореми Гекшера-Оліна.
- б) теореми Столпера-Семюелсона.
- в) теореми Семюелсона-Джонса.
- г) теореми Рибчинського.

8. Зовнішньоторговельний контракт (договір) містить такі реквізити:

- а) базові умови постачання товарів.
- б) визначення форс-мажорних обставин.
- в) арбітраж.
- г) усі відповіді правильні.

9. До міжнародних послуг відносять:

- а) інжиніринг.
- б) консалтинг.
- в) нефінансові послуги.
- г) усі відповіді правильні.

10. Теорію міжнародної торгівлі Семюелсона – Джонса називають ще:

- а) теорією співвідношення факторів виробництва.
- б) теорією специфічних факторів виробництва.
- в) теорією міжнародної торгівлі в умовах недосконалої конкуренції.
- г) теорією внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Ризик
- б) Субсидія
- в) Посередники
- г) Торги
- д) Інвестиційний фонд
- е) Міжнародна економічна інтеграція
- є) Зовнішньоекономічна діяльність
- ж) Міжнародні економічні контакти
- з) Митний союз
- и) Форфейтинг

1. грошові виплати, спрямовані на підтримку вітчизняного виробника та непрямую дискримінацію імпорту.

2. один із найпоширеніших видів сучасної торгівлі, їх суть полягає в укладанні договорів купівлі-продажу (або субпідряду) шляхом конкуренції між продавцями певного товару.

3. ймовірність отримання несприятливого результату, що характеризується невизначеністю інформації про управління фінансовими потоками, що використовуються в господарському обігу підприємства.

4. особи та компанії, що сприяють просуванню товарів і послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках.

5. найпростіші, одиничні, випадкові господарські відносини, що мають епізодичний характер і здебільшого регулюються разовими угодами.

6. процес зближення і проникнення народногосподарських комплексів через формування якісно нової сфери економіки регіонального масштабу.

7. випускає акції з метою мобілізації коштів інвесторів та інвестування їх від імені фонду в цінні папери, а також на депозитні рахунки та вклади.

8. діяльність суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що здійснюється як на території України, так і за її межами.

9. глибока форма економічної інтеграції, яка, крім скасування мит на торгівлю між країнами-учасницями угруповання, створює і застосовує єдиний митний тариф у торгівлі з іншими країнами.

10. форма кредитування експортерів і продавців при реалізації товарів, яка найчастіше використовується в зовнішньоекономічних операціях.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

5.1. Види міжнародної міграції робочої сили.

5.2. Причини існування міжнародної трудової міграції.

5.3. Методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: ринок праці, ринок робочої сили, функції ринку праці, класифікації ринку праці, якість робочої сили, рівень загальної й фахової освіти, структура зайнятості населення, рівень безробіття, міжнародний ринок фахівців високої класифікації, робоча сила, тимчасова міграція

Уміння та навички: знати фундаментальні поняття і категорії міжнародних фінансів в контексті міжнародного руху капіталу.

Короткий зміст лекції: природа та специфіка глобального ринку праці. Визначення ринку праці та ринку праці. Характеристика ринку праці: сукупність економічних взаємозв'язків між попитом і пропозицією робочої сили; місце перетину різноманітних економічних і соціальних інтересів і функцій; сфера відносин між окремим підприємством і його працівниками, потенційними чи реальними. Характеристика ринку праці. Функціонування та сегментація світового ринку праці. Поняття та причини міжнародної трудової міграції. Види міжнародної трудової міграції. Інтелектуальна міграція та проблема «витоку мізків». Основні причини інтелектуальної міграції. Сучасні центри тяжіння та основні наслідки трудової міграції. Регулювання міжнародної трудової міграції.

Рекомендована література до Теми 5:

1. Волоснікова Н. М. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2010. 272 с.
2. Короленко Н. В., Петросян А. А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf.
3. Румянцев А. П., Климко Г. Н., Рокоча В. В. Міжнародна економіка: підручник. К. : Знання-Прес, 2003. 447 с.
4. Міжнародна організація з міграції. URL : http://www.ilo.org.ua/my_page/Conventions.aspx.
5. Січко С. М. Міжнародна трудова міграція як форма міжнародних економічних відносин. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*, 2016. № 10. С. 112-116.
6. Солодько А., Фітисова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. URL : <http://www.cedos.org.ua/uk/migration/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

Проаналізуйте головні причини інтелектуальної міграції.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Охарактеризуйте ринок праці: сукупність економічних зв'язків між попитом та пропозицією робочої сили; місце перетинання різних економічних і соціальних інтересів і функцій; поле взаємовідносин окремого підприємства і його працівників, потенційних або фактичних.
2. Визначте у чому особливість ринку праці.
3. Визначте функції світового ринку праці.
4. Охарактеризуйте інтелектуальну міграцію й проблеми «відпливу умів».

Теми доповідей до Теми 5:

1. Регіональні особливості міжнародної трудової міграції.
2. Ознаки міжнародної трудової міграції.
3. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.
4. Проблеми міжнародної трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.
5. Сучасні центри тяжіння та основні наслідки міграції робочої сили.
6. Визначити сутність і основні види міжнародної міграції робочої сили.
7. Охарактеризувати форми сучасних міграційних процесів.
8. Проаналізувати особливості формування й розвитку світового ринку праці.
9. Охарактеризувати етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів.
10. Визначити вплив процесів транснаціоналізації на міжнародну міграцію робочої сили.
11. Визначити напрямки міграції робочої сили.

12. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
13. Проаналізувати наслідки міжнародної еміграції та імміграції робочої сили.
14. Проаналізувати наслідки для країн еміграції робочої сили.
15. Проаналізувати наслідки для країн імміграції робочої сили.
16. Охарактеризувати економічні ефекти міграції робочої сили.
17. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
18. Рівні регулювання міграції трудових ресурсів.
19. Охарактеризувати методи та інструменти регулювання трудової міграції.

Питання для самоперевірки до Теми 5:

1. Що являє собою міжнародна міграція робочої сили?
2. Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.
4. Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн у процесах трудової міграції.
5. Як впливає міжнародна міграція робочої сили на державні фінанси?
6. Охарактеризуйте методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
7. Дослідить форми і головні напрями сучасних міграційних потоків.
8. Які міжнародні організації задіяні у регулюванні міжнародної міграції?
9. Визначити сутність і основні види міжнародної міграції робочої сили.
10. Охарактеризувати форми сучасних міграційних процесів.
11. Проаналізувати особливості формування й розвитку світового ринку праці.
12. Охарактеризувати етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів.
13. Визначити вплив процесів транснаціоналізації на міжнародну міграцію робочої сили.
14. Визначити напрямки міграції робочої сили.
15. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
16. Проаналізувати наслідки міжнародної еміграції та імміграції робочої сили.
17. Проаналізувати наслідки для країн еміграції робочої сили.
18. Проаналізувати наслідки для країн імміграції робочої сили.
19. Охарактеризувати економічні ефекти міграції робочої сили.
20. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
21. Рівні регулювання міграції трудових ресурсів.
22. Охарактеризувати методи та інструменти регулювання трудової міграції.

Завдання до Теми 5:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Світовий ринок праці – це сфера обміну, купівлі-продажу робочої сили, характер якої значною мірою визначається інтересами світового господарства.

а) так; б) ні.

2. Під робочою силою розуміють єдність економіки країни в цілому та окремих її підсистем.

а) так; б) ні.

3. Міжнародна міграція робочої сили – в'їзд робочої сили до приймаючої країни, країни імпортера робочої сили.

а) так; б) ні.

4. Репатріація – насильницьке повернення в країну походження громадян, які раніше виїхали з неї.

а) так; б) ні.

5. Крім добровільної, існує вимушена організація міжнародної міграції робочої сили, що припускає позбавлення громадянства громадян своєї країни на підставі рішення судових органів.

а) так; б) ні.

6. Міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів одержала назву рееміграція.

а) так; б) ні.

7. Високорозвинені країни з високим рівнем життя: США, Канада, Австралія, держави Західної Європи.

а) так; б) ні.

8. Регулювання міжнародної міграції робочої сили на інтеграційному рівні здійснюється на значні зусилля міжнародних організацій.

а) так; б) ні.

9. Країна-реципієнт заощаджує кошти, прямо або побічно витрачені суспільством країни-донора на навчання мігрантів, у той же час країна імміграції втрачає їх.

а) так; б) ні.

10. Масштаби міграції прямо позначаються на втрати країни-донора обертаються виграшем країни-реципієнта.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Рееміграція – це:

а) виїзд іммігрантів з країни імміграції.

б) переселення громадян в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

в) в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

г) переміщення громадян через кордон у пошуках роботи.

2. До традиційних центрів імміграції належить:

- а) Японія, Пакистан, Тайвань, Республіка Корея.
- б) Кувейт, Південно-Африканська Республіка, росія.
- в) Німеччина, Австралія, США.
- г) країни Латинської Америки.

3. До абсолютних показників міжнародної міграції капіталу не належить:

- а) обсяг імпорту капіталу.
- б) кількість підприємств у країні, створених за участю іноземного капіталу.
- в) частка іноземного капіталу у внутрішніх інвестиціях.
- г) чистий експорт капіталу.

4. Міжгалузєва мобільність притаманна факторам виробництва у теорії:

- а) абсолютних переваг.
- б) порівняльних переваг.
- в) співвідношення факторів виробництва.
- г) усі відповіді правильні.

5. Міжнародний рух позикового капіталу – це:

- а) експорт капіталу в країни зі сприятливим інвестиційним кліматом.
- б) експорт капіталу у вигляді державних і приватних позик з метою отримання доходу у вигляді відсотка, рівень якого заздалегідь визначений.
- в) кошти, вкладені у виробничі, фінансові, комерційні та інші іноземні підприємства з метою отримання прибутку.
- г) державні інвестиції за кордоном.

6. Міжнародний рух підприємницького капіталу – це:

- а) експорт капіталу в країни зі сприятливим інвестиційним кліматом.
- б) експорт капіталу у вигляді державних і приватних позик з метою отримання доходу у вигляді відсотка, рівень якого заздалегідь визначений.
- в) кошти, вкладені у виробничі, фінансові, комерційні та інші іноземні підприємства з метою отримання прибутку.
- г) державні інвестиції за кордоном.

7. «Відплив умів» – це:

- а) виїзд працездатного населення з країни за кордон.
- б) в'їзд працездатного населення в країну з інших країн.
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання.
- г) усі відповіді неправильні.

8. До позитивних наслідків міжнародної трудової міграції для країн імміграції належать:

- а) економія державних витрат на освіту, підвищення кваліфікації та соціальні програми.
- б) підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок зниження заробітної плати іммігрантів.
- в) стимулювання виробництва та зайнятості за рахунок додаткового попиту на іноземних працівників.
- г) усі відповіді правильні.

9. Урядам країн, що розвиваються, вигідно стимулювати еміграцію, тому що:

- а) емігранти повертаються, збагачені знаннями і капіталом.
- б) емігранти зменшують рівень безробіття в країні.
- в) емігранти переказують трансфери на батьківщину і матеріально забезпечують свої родини.
- г) усі відповіді правильні.

10. Щоденні поїздки до місця роботи за кордон передбачає такий тип міграції населення як:

- а) постійна.
- б) тимчасова.
- в) сезонна.
- г) маятникова.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Зайнятість населення
- б) Реєміграція
- в) Ринок робочої сили
- г) Безробіття
- д) Робоча сила
- е) Міграція
- є) Імміграція
- ж) Світовий ринок праці
- з) Ринок праці
- и) Квотування

1. це система суспільних відносин, пов'язаних з купівлею-продажем трудових послуг найманих працівників (трудова послуг).

2. це насамперед система суспільних відносин, пов'язаних з купівлею-продажем товару «робоча сила».

3. це діяльність громадян, яка пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб і приносить їм дохід у грошовій або іншій формі.

4. це соціально-економічне явище, через яке деякі люди не можуть реалізувати своє право на працю та отримувати заробітну плату (винагороду) як джерело існування.

5. кількість людей, готових працювати на острові. У різних країнах цей показник розраховується по-різному.

6. це процес пересування через міжнародні кордони або в межах однієї країни, який включає будь-які переміщення людей незалежно від причин.

7. це повернення емігранта в країну первісного проживання, тобто зворотна еміграція

8. в'їзд громадян інших держав в країну на довгострокове або постійне проживання.

9. це система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту і пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту.

10. це встановлення органами державної влади відповідно до чинного законодавства, міжнародного права та різних міжнародних актів, угод обмежень на виробництво товарів, міжрегіональних товарних чи фінансових операцій, експортно-імпортних поставок.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ, ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

План:

- 6.1. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку.
- 6.2. Форми та методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку.
- 6.3. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: монополізація, міжнародна торгівля, міжнародні послуги, номенклатура, світовий ринок, міжнародні поїздки, послуги

Уміння та навички: знати сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг.

Короткий зміст лекції: Сутність і структура світового ринку товарів і послуг. Механізм формування світового ринку товарів і послуг. Сучасний світовий ринок товарів і послуг. Модель механізму формування світового ринку. Методичні підходи до структурування світового ринку товарів і послуг. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Сучасні тенденції розвитку світового ринку товарів і послуг. Особливості конкуренції на світовому ринку. Монополізація світового ринку товарів і послуг. Види конкуренції та їх використання у світовій практиці. Сутність та основні види світових цін. Методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку. Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг. Особливості міжнародної торгівлі послугами. Класифікація послуг. Міжнародні подорожі як форма міжнародної торгівлі послугами.

Рекомендована література до Темі 6:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. К. : Основи, 2000. 241 с.
2. Мазаракі А. А. Світовий ринок товарів та послуг: товарна структура. К.: Основи, 1996. 118 с.
3. Голіков А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
4. Рут Ф. Р. Міжнародна торгівля та інвестиції: підручник. К. : Основи, 1998. 308 с.
5. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2001. 504 с.
6. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2001. 488 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

Проаналізуйте методологічні підходи до структурування світового ринку товарів та послуг.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Що таке послуги і в чому їх відмінність від товарів?
2. Які види послуг виділяються в статистиці платіжного балансу?
3. У чому відмінність факторних і нефакторних послуг?
4. Які теорії торгівлі послугами вам відомі?
5. Що таке міжнародні поїздки і які їх види вам відомі?
6. У чому полягає відмінність між туристом та екскурсантом?
7. Які заходи державної політики використовуються для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішній ринок імпортуєної країни?

Теми доповідей до Теми 6:

1. Теорії торгівлі послугами.
2. Види міжнародного лізингу.
3. Засоби регулювання доступу на ринок.
4. Заходи державної політики для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішньому ринку.

Питання для самоперевірки до Теми 6:

1. Що таке послуги і в чому їх відмінність від товарів?
2. Які види послуг виділяються в статистиці платіжного балансу?
3. У чому відмінність факторних і нефакторних послуг?
4. Що таке міжнародні поїздки і які їх види вам відомі?
5. У чому полягає відмінність між туристом та екскурсантом?
6. Які заходи державної політики використовуються для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішній ринок імпортуєної країни?
7. Які вилучення із національного режиму вважаються дискримінацією проти іноземних послуг?

Завдання до Теми 6:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Світовий ринок товарів та послуг є міжнародною сферою обміну товарами та послугами.

а) так; б) ні.

2. Виступаючи сферою міждержавного обміну товарами, світовий ринок не здійснює зворотний вплив на виробництво, показуючи йому, що, скільки і для кого потрібно виробляти.

а) так; б) ні.

3. Проста модель світового ринку визначає якісні обсяги імпорту, а також рівноважну ціну, за якою здійснюється торгівля.

а) так; б) ні.

4. У міжнародних економічних відносинах товар важливіший не як продукт виробництва, а саме як об'єкт попиту і пропозиції.

а) так; б) ні.

5. Товари індивідуального споживання – споживчі товари та послуги, що купують для задоволення особистих потреб.

а) так; б) ні.

6. Товари виробничого призначення – засоби виробництва, призначені для використання при інклюзивному виробництві товарів.

а) так; б) ні.

7. Стандартизація є інструментом забезпечення якості продукції, робіт і послуг.

а) так; б) ні.

8. Міжнародний стандарт – стандарт, прийнятий міжнародною організацією.

а) так; б) ні.

9. Сьогодні світовий ринок товарів і послуг характеризують лише гігантським обсягом операцій.

а) так; б) ні.

10. Міжнародна (світова) ціна – це грошовий вираз інтернаціональної вартості виробництва.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Показник, який обчислюють як відношення величини імпорту товару до обсягу його споживання у країні – це:

а) коефіцієнт імпоротної залежності.

б) імпортна квота.

в) індекс чистої торгівлі.

г) еластичність попиту на імпорт.

2. Показник, який характеризує рівень відкритості національної економіки, називають:

а) експортний потенціал країни.

б) експортна квота.

в) структура експорту.

г) індекс експортних цін.

3. Поліпшення умов торгівлі внаслідок зниження ціни імпорту змусить країну збільшити видатки на імпорт, якщо:

а) попит на імпорт – еластичний.

б) попит на імпорт – нееластичний.

в) попит на імпорт – одиничноеластичний.

г) усі відповіді неправильні.

4. До зовнішньоторговельних операцій не належать:

а) експортні операції.

б) імпорتنі операції.

в) операції зустрічної торгівлі.

д) усі відповіді неправильні.

5. Яка із перелічених міжнародних послуг є факторною:

- а) міжнародні транспортні перевезення.
- б) міжнародні подорожі.
- в) послуги міжнародного зв'язку.
- г) зайнятість резидентів країни за кордоном.

6. Яка з перелічених операцій не належить до допоміжних зовнішньоекономічних операцій:

- а) міжнародне перевезення вантажів.
- б) міжнародний консалтинг.
- в) дослідження кон'юнктури ринку.
- г) митне оформлення вантажів.

7. Яке твердження неправильне:

- а) міжнародна торгівля – це сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.
- б) у фіксований митною статистикою обсяг експорту товарів не входить реекспорт, а у обсяг імпорту – реімпорт.
- в) реімпорт – це купівля і ввезення з-за кордону раніше експортованих товарів, які не проходили перероблення чи оброблення у інших країнах.
- г) експорт передбачає продаж та вивезення товарів за кордон.

8. Яке твердження неправильне:

- а) експортна квота характеризує ступінь відкритості національної економіки.
- б) висока частка сировини, матеріалів та енергоносіїв в експорті країни свідчить про сировинну спрямованість її експорту.
- в) коли експортні ціни ростуть швидше, ніж імпортні, то на кожну одиницю свого експорту країна може отримати менше імпортних товарів.
- г) рівень боргу країни вважається дуже високим, якщо витрати на обслуговування зовнішнього боргу перевищують 50 % її експорту.

9. Обсяг виробленої продукції, який країна може продати на світовому ринку без будь-якої шкоди для задоволення своїх внутрішніх потреб – це:

- а) експорт.
- б) зовнішньоторговельний оборот.
- в) структура експорту.
- г) експортний потенціал.

10. До міжнародних послуг відносять:

- а) інжиніринг.
- б) консалтинг.
- в) нефінансові послуги.
- г) усі відповіді правильні.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Ціна нетто
- б) Ціна споживання
- в) Оптова ціна

- г) Роздрібна ціна
- д) Імпортна ціна
- е) Тверда ціна
- є) Контрактна ціна
- ж) Експортна ціна
- з) Ціна з подальшою фіксацією
- и) Змінна ціна

1. ціна, за якою товар продається іноземному контрагенту.
2. ціна, за якою товар був придбаний в іноземного контрагента.
3. ціна нетто товару в місці його купівлі-продажу.
4. розмір витрат покупця, зокрема витрат на придбання та користування товаром у встановлений законом строк.
5. ціна товару при продажу великими партіями.
6. ціна товару при продажу окремому споживачеві.
7. ціна, зазначена в контракті, виражена у валюті країни експортера, імпортера або третьої країни.
8. встановлюється на момент підписання договору і не підлягає коригуванню протягом терміну його дії. Фіксована ціна в основному використовується для негайних поставок (від 1 до 14 днів), рідше для більш довгострокових поставок. У цьому випадку в договорі робиться запис: «ціна тверда, зміні не підлягає».
9. фіксується на момент укладення контракту і може бути скоригована пізніше, якщо ринкова ціна даного товару зміниться на момент його поставки.
10. ціна, за якою в контракті обговорюються умови та принципи визначення її рівня.

ТЕМА 7. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

- 7.1. Фактори стимулювання міжнародного руху капіталу.
- 7.2. Етапи виникнення і розвитку процесу міжнародного руху капіталу.
- 7.3. Форми міжнародного руху капіталу.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: сучасний світовий ринок товарів і послуг, внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, товари, що торгуються, товари, що не торгуються, класифікація товарів, стандартизація товарів на світовому ринку

Уміння та навички: знати особливості міжнародного руху капіталу як форми міжнародних економічних відносин.

Короткий зміст лекції: основи міжнародного руху капіталу. Етапи виникнення та розвитку процесу міжнародного руху капіталу. Передумови, що визначають міжнародний рух капіталу. Основні характеристики міжнародного

руху капіталу. Сутність і причини вивезення капіталу. Класифікація форм міжнародного руху капіталу. Форми міжнародної міграції інвестиційного капіталу. Схема основних форм експорту капіталу. Міжнародні потоки капіталу: державні (офіційні) і недержавні (приватні). Властивості експорту капіталу. Структура фінансового ринку. Наслідки вивезення капіталу.

Рекомендована література до Теми 7:

1. Маркевич К. Л. Поточний стан та перспективи прямого іноземного інвестування в економіку України. *Науковий вісник Мукачівського університету*. 2015. № 2. С. 249-255.
2. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Фомішин С. В. Світове господарство в умовах глобалізації: монографія. К. : Ніка-Центр, 2006. 200 с.
3. Климка Г. М. Основи економічної теорії. Політекономічний аспект: підручник. К. : Знання, 2002.
4. Сазонець І. Л. Міжнародна інвестиційна діяльність (з основами технічного аналізу): навч. посібник. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2004. 252 с.
5. Український центр економіки. URL : <http://www.uceps.org/ua>.
6. Філіпенко А. С. Світова економіка: підручник. К. : Либідь, 2007. 582 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

Проаналізуйте наслідки вивозу капіталу.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

1. Опишіть основні риси міжнародного руху капіталу.
2. Визначте суть і причини вивезення капіталу.
3. Дайте класифікацію форм міжнародного руху капіталу.
4. Визначте форми міжнародної міграції інвестиційного капіталу.
5. Опишіть міжнародні потоки капіталу: державні (офіційні) й недержавні (приватні).

Теми доповідей до Теми 7:

1. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу в системі міжнародних економічних відносин.
2. Форми міжнародної міграції капіталів.
3. Тенденції міжнародного руху капіталу.
4. Функції міжнародного руху капіталу.
5. Форми вивозу капіталу. Підприємства з іноземними інвестиціями.
6. Форми міжнародних економічних відносини.
7. Форми міжнародної ліцензійної торгівлі.

Питання для самоперевірки до Теми 7:

1. Які Вам відомі форми міжнародного руху капіталу?
2. Яку роль відіграють у процесі міжнародної міграції капіталів грають інституційні інвестори?
3. Хто є учасниками міжнародного руху капіталів?

Завдання до Теми 7:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Міжнародний рух капіталу – це приміщення і функціонування капіталу за кордоном, насамперед з метою його самозростання.

а) так; б) ні.

2. К. Маркс у «Капіталі» пише, що капітал може існувати лише в одній формі.

а) так; б) ні.

3. Особливу роль у процесі міжнародної імміграції капіталів грають інституційні інвестори.

а) так; б) ні.

4. Економічну доцільність міжнародного руху капіталів можна оцінити з точки зору його експорту та імпорту.

а) так; б) ні.

5. Учасниками міжнародного руху капіталів є тільки міжнародні фінансові організації.

а) так; б) ні.

6. Експорт капіталу дозволяє забезпечити отримання додаткових прибутків, встановлення контролю над іншими господарськими об'єктами за кордоном, наближення виробництва до нових ринків збуту, отримання доступу до новітніх технологій, економію на податкових платежах, зниження витрат на охорону навколишнього середовища.

а) так; б) ні.

7. До міждержавного методу регулювання руху капіталу можна віднести прийняття в рамках міжнародних організацій угоди і підписання відповідних міжнародних договорів.

а) так; б) ні.

8. Для регулювання міжнародної міграції капіталу використовуються заходи як державного, так і міждержавного характеру.

а) так; б) ні.

9. Міжнародна міграція капіталу зародилася ще в епоху відродження, коли капітали в пошуках більш високого прибутку не тільки переливалися з галузі в галузь, сприяючи утворенню середньої норми прибутку, а й перетинали національні межі, проникаючи в економіку інших країн.

а) так; б) ні.

10. Портфельними інвестиціями прийнято називати вкладення капіталу в акції та інші цінні папери іноземних підприємств в розмірах, які не забезпечують володіння контрольним пакетом акцій.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Яка національна економіка є автаркією:

- а) закрита економіка.
- б) економіка, зорієнтована у своєму розвитку лише на власні можливості.
- в) економіка, ізольована від світового ринку та світової конкуренції.
- г) усі відповіді правильні.

2. У якому з випадків мова йде про малу відкриту економіку:

а) національна економіка, експорт та імпорт якої становить значну частку відповідних світових показників.

б) національна економіка з низькою часткою експорту у ВВП.

в) національна економіка з незначною часткою іноземних інвестицій.

г) національна економіка, експорт та імпорт якої становить незначну частку світового експорту та імпорту.

3. У якому з випадків мова йде про велику відкриту економіку:

а) національна економіка, експорт та імпорт якої становить значну частку відповідних світових показників.

б) національна економіка з незначною часткою експорту у ВВП.

в) національна економіка з незначною часткою іноземних інвестицій.

г) національна економіка, експорт та імпорт якої становить незначну частку світового експорту та імпорту.

4. Яку зовнішньоторговельну політику називають фритредерством:

а) державна політика, спрямована на захист національного виробника від іноземної конкуренції.

б) політика мінімального втручання держави у зовнішню торгівлю.

в) державна політика, спрямована на розвиток експортних та імпортозамінних виробництв.

г) усі відповіді неправильні.

5. Основну частину прямих інвестицій на світовому ринку капіталів контролює(ють):

а) уряд США.

б) Міжнародний валютний фонд.

в) уряди країн Європейського співтовариства.

г) міжнародні корпорації.

6. Міжнародний рух позикового капіталу – це:

а) експорт капіталу в країни зі сприятливим інвестиційним кліматом.

б) експорт капіталу у вигляді державних і приватних позик з метою отримання доходу у вигляді відсотка, рівень якого заздалегідь визначений.

в) кошти, вкладені у виробничі, фінансові, комерційні та інші іноземні підприємства з метою отримання прибутку.

г) державні інвестиції за кордоном.

7. Міжнародний рух підприємницького капіталу – це:

а) експорт капіталу в країни зі сприятливим інвестиційним кліматом.

б) експорт капіталу у вигляді державних і приватних позик з метою отримання доходу у вигляді відсотка, рівень якого заздалегідь визначений.

в) кошти, вкладені у виробничі, фінансові, комерційні та інші іноземні підприємства з метою отримання прибутку.

г) державні інвестиції за кордоном.

8. Чинниками, що визначають привабливість інвестиційного клімату в будь-якій економіці, є:

- а) стан внутрішнього ринку.
- б) географічне положення країни та наявність природних ресурсів.
- в) рівень розвитку конкурентних відносин у країні.
- г) усі відповіді правильні.

9. Головною причиною вивезення капіталів у сучасних умовах є:

- а) максимізація прибутку в довгостроковому періоді.
- б) завоювання та утримання стратегічно важливих ринків.
- в) зниження попиту на внутрішньому ринку.
- г) жорстка конкуренція.

10. До абсолютних показників міжнародної міграції капіталу не належить:

- а) обсяг імпорту капіталу.
- б) кількість підприємств у країні, створених за участю іноземного капіталу.
- в) частка іноземного капіталу у внутрішніх інвестиціях.
- г) чистий експорт капіталу.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Національний ринок
- б) Світовий ринок товарів і послуг
- в) Міжнародний ринок
- г) Внутрішній ринок
- д) Міжнародний рух капіталу
- е) Портфельні інвестиції
- є) Гроші
- ж) Облігації
- з) Капітал
- и) Прямі інвестиції

1. це сфера комерційних відносин між різними країнами, яка ґрунтується на розвитку міжнародного поділу праці.

2. ринок продуктів і ресурсів, обмежений певною територією, де учасники ринку здійснюють свою господарську діяльність між собою в межах цієї території.

3. це система соціально-економічних відносин, за допомогою яких у межах окремого національного господарства здійснюються кругообіг капіталу, купівля-продаж послуг праці та реалізація вироблених економічних благ.

4. частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з зовнішніми ринками.

5. ресурси, що використовуються у виробництві товарів або при наданні послуг.

6. транснаціональне переміщення певної вартості в товарній або грошовій формі з метою отримання прибутку або економічної вигоди.

7. інвестує капітал в іноземні пайові або боргові цінні папери з метою отримання доходу без права реального контролю над об'єктом інвестування.

8. один з найдавніших цінних паперів і методів залучення коштів або покриття дефіциту бюджету.

9. господарська операція, що включає придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав і цінних паперів в обмін на кошти або майно.

10. це засіб платежу, особливий товар, який є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів і послуг.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План:

- 8.1. Форми та інструменти міжнародного кредитування.
- 8.2. Класифікація міжнародних кредитів.
- 8.3. Види міжнародних банків.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні кредитні відносини, відсоткова ставка, міжнародний рух капіталу, міжнародний кредит, акцептні кредити, бланкові кредити, валютні (грошові) кредити, дефолт, експортний кредит

Уміння та навички: знати принципи міжнародного кредиту в системі міжнародних економічних відносин.

Короткий зміст лекції: міжнародні кредитні відносини та рух міжнародного капіталу. Міжнародний кредит, його принципи та функції. Принципи міжнародного кредиту. Чинники поширення кредитних відносин у міжнародній сфері. Структура світового ринку позикових капіталів. Географічна структура світового ринку. Інституційна структура світового ринку позикових капіталів. Структура європейського ринку. Форми та інструменти міжнародного кредитування. Класифікація міжнародних позик. Валютно-фінансові умови міжнародних кредитних операцій. Види міжнародних банків. Особливості сучасного етапу розвитку міжнародного банківського кредитування. Проблема зовнішнього боргу та її фактори. Методи реструктуризації зовнішнього боргу.

Рекомендована література до Теми 8:

1. Рогач О. І. Міжнародні фінанси: підручник. К. : Либідь, 2008. 784 с.
2. Юрій С. І., Федосов В. М. Фінанси: підручник. К. : Знання, 2008. 611 с.
3. Ткаченко А. М., Воронкова В. Г., Ткаченко М. О. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2009. 352с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 8.

Проаналізуйте проблеми зовнішньої заборгованості та її чинники.

Індивідуальні завдання до Теми 8.

1. Охарактеризуйте особливості сучасного етапу розвитку міжнародного банківського кредитування.
2. Опишіть методи реструктуризації зовнішнього боргу.

Теми доповідей до Теми 8:

1. Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу.
2. Форми та інструменти міжнародного кредитування.
3. Проблема зовнішньої заборгованості та її чинники.
4. Міжнародний кредит і його сутність та функції в сучасній економіці.
5. Принципи міжнародного кредиту.
6. Фактори розвитку міжнародних кредитних відносин.
7. Міжнародний кредит як елемент міжнародного ринку позичкових капіталів.
8. Охарактеризувати різновиди міжнародних кредитів.
9. Дати визначення сек'юритизації кредитів.
10. Проаналізувати проблему зовнішньої заборгованості.
11. Визначити шляхи й механізми вирішення проблеми зовнішньої заборгованості в світовому господарстві.

Питання для самоперевірки до Теми 8:

1. Що таке міжнародний кредит і які функції він виконує?
2. Назвіть основні причини появи міжнародного кредиту.
3. Окресліть основні фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері.
4. Яку роль відіграють міжнародні фінансові організації у процесах розвитку міжнародних кредитних відносин?
5. Вкажіть призначення та охарактеризуйте діяльність МВФ.
6. Охарактеризуйте структуру та функції установ Групи Світового банку.
7. У чому полягає специфіка діяльності регіональних фінансових організацій?
8. Які механізми здійснення міжнародних банківських кредитних операцій вам відомі?
9. Чим відрізняється факторинг від форфейтингу?
10. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості? Розкрийте її сутність та масштаби.
11. Проаналізуйте соціально-економічні наслідки зовнішнього боргу.

Завдання до Теми 8:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Міграція позичкового капіталу в сфері зовнішньоекономічних зв'язків відбувається у формі внутрішнього кредиту.

а) так; б) ні.

2. Підсумковий позитивний ефект міжнародного кредиту проявляється у створенні передумов для зростання валового глобального продукту, стимулювання його реалізації та прискорення світового обігу капіталу.

а) так; б) ні.

3. Міжнародні кредитно-фінансові інститути – це всесвітні та регіональні інститути, створені на основі міждержавних угод з метою регулювання міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин.

а) так; б) ні.

4. *Внутрішній борг країни – це загальний обсяг заборгованості за всіма існуючими зобов'язаннями, що мають бути сплачені боржником у вигляді основної суми та/або відсотків у будь-який час у майбутньому, і які є зобов'язаннями резидентів цієї економіки перед нерезидентами.*

а) так; б) ні.

5. *Криза зовнішньої заборгованості – ситуація, в якій країна, спираючись на власні ресурси та економічний потенціал, виявляється хронічно неспроможною своєчасно та в повному обсязі виконувати свої міжнародні боргові зобов'язання.*

а) так; б) ні.

6. *Уніфікація – об'єднання кількох позик в одну, яке спрощує управління державним боргом*

а) так; б) ні.

7. *Консолідація державного боргу – перенесення строків виплати заборгованості.*

а) так; б) ні.

8. *Міжнародний валютний фонд (МВФ) – спеціальне агентство Організації Об'єднаних Націй, засноване 29-ма державами, з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.*

а) так; б) ні.

9. *Паризький клуб виник у 1964 році як зібрання приватних банків-кредиторів для врегулювання зовнішнього боргу Аргентини.*

а) так; б) ні.

10. *Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) створено у 1957 році. На сьогодні акціонерами ЄІБ є 27 країн Європейського Союзу.*

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Як називають міжнародну асоціацію держав, утворену після Другої світової війни, що надає позики в іноземній валюті країнам із тимчасовим дефіцитом платіжного балансу для підтримання валютних курсів:

- а) Європейський центральний банк.
- б) Міжнародний валютний фонд.
- в) група Світового банку.
- г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку.
- д) усі відповіді неправильні.

2. Як називають банк, який надає (і гарантує) позики менш розвинутим країнам для сприяння їхньому економічному зростанню:

- а) Європейський центральний банк.
- б) Міжнародний валютний фонд.
- в) група Світового банку.
- г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку.

3. Якої міжнародної організації не існує:

- а) Світова організація торгівлі.
- б) Міжнародна організація праці.
- в) Міжнародний банк реконструкцій та розвитку.
- г) правильні відповіді а), б).

4. До абсолютних показників міжнародної міграції капіталу не належить:

- а) обсяг імпорту капіталу.
- б) кількість підприємств у країні, створених за участю іноземного капіталу.
- в) частка іноземного капіталу у внутрішніх інвестиціях.
- г) чистий експорт капіталу.

5. Значення міжнародного кредиту полягає у тому, що:

- а) розвинені країни мають більше науково-технічних можливостей для цільового використання позикових коштів.
- б) розміщення капіталу в прибуткових сферах виробництва знижує ризик.
- в) завдяки позиці капітал перерозподіляється між сторонами відповідно до потреб і можливостей для більш вигідного використання.
- г) міжнародний кредит прискорює процес концентрації та централізації капіталу, його інтернаціоналізації та інтеграції.

6. Частина ринку позичкових капіталів, де здійснюється рух капіталу на основі терміновості, повернення та сплати відсотків – це:

- а) світовий фінансовий ринок.
- б) євроринок.
- в) світовий ринок.
- г) світовий кредитний ринок.

7. Купівля спеціалізованою фінансовою компанією грошових вимог експортера до імпортера та їх інкасація, тобто збирання боргу з покупця називається:

- а) форфейтинг.
- б) факторинг.
- в) лізинг.
- г) облігаційна позика.

8. Прямі інвестиції в галузі, що належать до різних стадій виробництва окремого продукту – це:

- а) горизонтальні прямі інвестиції.
- б) іноземні прямі інвестиції.
- в) вертикальні прямі інвестиції.
- г) портфельні інвестиції.

9. Раціоналізаторські інвестиції – це:

- а) інвестиції, які розширюють наявний виробничий потенціал підприємств.
- б) інвестиції, спрямовані на заміну використовуваних або зношених факторів виробництва.
- в) інвестиції в галузі виробничого і технологічного процесів.
- г) гарантійні інвестиції.

10. У яких формах може експортуватися капітал?

- а) у грошовій (валюта і валютні цінності).
- б) прямими та портфельними інвестиціями.
- в) в облігаційній.
- г) у товарній (машини, обладнання тощо).

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Євровалюта
- б) Міжнародний кредит
- в) Міжнародний рух капіталу
- г) Міжнародний кредит
- д) Євроринок
- е) Портфельні інвестиції
- є) Міжнародне запозичення
- ж) Вексельний кредит
- з) Світовий кредитний ринок
- и) Прямі інвестиції

1. міждержавний рух капіталу у формі надання валютних і товарних ресурсів на умовах оборотності, строковості та платності.

2. зворотний бік міжнародного кредитування.

3. форми міжнародного кредиту замінюються випуском цінних паперів.

4. іноземна валюта, в якій здійснюються операції за межами країн, що є емітентами всіх валют.

5. частина світового ринку позикових капіталів, де кредитно-позичкові операції здійснюються в євро.

6. переміщення позичкового капіталу через національні кордони держав між суб'єктами міжнародних економічних відносин, пов'язане з наданням валютних і товарних ресурсів на умовах повернення, терміновості та сплати відсотків.

7. потоки фінансових ресурсів за кордон, головним чином у формі міжнародних кредитів і прямих іноземних інвестицій.

8. запозичення або купівля акцій іноземного підприємства, яке не належить інвестору чи не контролюється ним.

9. запозичення або купівля акцій іноземного підприємства, яке значною мірою належить або контролюється інвестором.

10. частина ринку позикових капіталів, де рух капіталу здійснюється на основі терміновості, повернення та сплати відсотків.

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

План:

9.1. Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків.

9.2. Валютний курс та режими його регулювання.

9.3. Еволюція світової валютної системи.

9.4. Платіжний баланс країни.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Валюта: національна, іноземна, резервна, міжнародна; валютний курс: розрахунковий, крос-курс, тристоронній арбітраж, фіксований, плаваючий та компромісний; паритет купівельної спроможності валют, «міжнародний ефект Фішера»

Уміння та навички: знати особливості світової валютної системи і міжнародних валютно-фінансових відносин.

Короткий зміст лекції: валюта та курси валют. Національна та світова валютні системи та їх елементи. Основні елементи національної та світової валютних систем. Класифікація валют. Міжнародна ліквідність і кошти для міжнародних розрахунків. Види валютних ринків і валютні операції. Валютні обмеження. Валютні відносини та платіжний баланс. Номінальний і реальний валютний курс. Валютна політика. Валютний ризик та методи управління ним. Еволюція світової валютної системи. Золотий стандарт. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система. Європейська валютна система. Платіжний баланс країни: функції, структура, баланс. Фактори впливу на стан платіжного балансу та його регулювання.

Рекомендована література до Теми 9:

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підручник (4-те вид., перероб. і доп.). К. : Знання, 2004. 409 с.

2. Будкін В. С. Економічна глобалізація: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Київський університет, 2009. 543 с.

3. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: навч. посібник (2-ге, перероб. та доп.). К. : ЦУЛ, 2004. 672 с.

4. Циганкова Т. М., Петрашенко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2001. 488 с.

5. Гольков А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.

6. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник. К. : Либідь, 2008. 408 с.

7. Шевчук В. О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник. К. : Знання, 2008. 663 с.

8. Шевчук В. О. Платіжний баланс, економічне зростання і стабілізаційна політика: монографія. Львів: Кальварія, 2008. 734 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 9:

Проаналізуйте чинники, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання.

Індивідуальні завдання до Теми 9:

1. Для чого використовуються розрахункові валютні курси?
2. Якими є критерії вибору режимів валютних курсів?
3. У чому полягає механізм прогнозування валютного курсу?
4. Якими є основні цілі укладання платіжного балансу?
5. Якими є методи визначання оптимального рівня офіційних резервів?
6. Якими є основні інструменти валютної політики?
7. Яка сучасна класифікація валютних режимів МВФ?
8. Які причини краху системи «золотого стандарту» та Бреттон-Вудської валютної системи?

Теми доповідей до Теми 9:

1. Основні елементи міжнародної валютно-фінансової системи.
2. Фактори, що впливають на стан міжнародних валютно-фінансових відносин.
3. Режими валютних курсів.
4. Принципи та основні напрями розвитку валютних ринків.
5. Валютний курс, його сутність. Валютний паритет, його сутність.
6. Національна, міжнародна та світова валютні системи, їх характеристика.
7. Охарактеризуйте етапи розвитку світової валютної системи.
8. Система золотого стандарту.
9. Поясніть особливості формування європейської валютної системи.
10. Валютні ринки, їх види та структура.
11. Котирування валют.
12. Охарактеризуйте основні валютні операції.
13. Валютний арбітраж, його сутність.
14. Операції на ринку євровалют.
15. Особливості валютного ринку України.
16. Визначте види та види міжнародних розрахунків.
17. Охарактеризуйте форми міжнародних розрахунків. Дайте їх порівняльну характеристику.
18. Платіжний баланс, його структура та методологія складання.
19. Особливості міжнародних розрахунків України.
20. Світовий фінансовий ринок, його структура та складові.
21. Світові фінансові центри.

Питання для самоперевірки до Теми 9:

1. У чому полягає сутність міжнародних валютно-фінансових відносин та які передумови їх розвитку?
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку Паризької валютної системи.
3. Який вплив здійснила Генуезька валютна система на становлення світової валютної системи?

4. Вкажіть переваги та недоліки Ямайської валютної системи.
5. Що таке валютний курс та які існують його види?
6. Дослідуйте поняття «конвертованості валюти».
7. У чому полягає сутність валютного котирування?

Завдання до Теми 9:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Важливою складовою світового господарства є міжнародні валютні відносини.

а) так; б) ні.

2. Реалізація міжнародних економічних відносин, що складаються між юридичними і фізичними особами різних країн та між самими країнами, потребує опосередкування цінними паперами.

а) так; б) ні.

3. Міжнародні валютні відносини реалізуються на чотирьох рівнях – національному, регіональному, глобальному та міжнародному.

а) так; б) ні.

4. Перший рівень становлять національні валютні відносини, що є сукупністю відносин, за допомогою яких здійснюється міжнародний платіжний обіг, формуються та використовуються валютні ресурси, необхідні для функціонування економіки країни.

а) так; б) ні.

5. Особливості національних валютних відносин визначаються ступенем розвитку національних економік та зовнішніх зв'язків держав.

а) так; б) ні.

6. Першим етапом розвитку міжнародної валютної системи була Генуезька, або система золотого стандарту.

а) так; б) ні.

7. Генуезька система стабільно функціонувала лише до світової економічної кризи 1929-1933 років, оскільки остання зруйнувала один з основних принципів валютної системи – золотодевізний стандарт.

а) так; б) ні.

8. Про скасування обміну доларів на золото США офіційно оголосили 15 серпня 1976 р.

а) так; б) ні.

9. Другий етап розвитку Європейської валютної системи почався після підписання у 1992 р. Маастрихтського договору про створення єдиного європейського простору.

а) так; б) ні.

10. З 5 січня 1999 р. євро вийшов на український валютний ринок.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. На яких рівнях реалізуються міжнародні валютні відносини?

- а) національному рівні.
- б) регіональному рівні.
- в) міжнародному рівні.
- г) на всіх перелічених рівнях.

2. Правове регулювання національних валютних систем здійснюється на основі:

- а) статуту міжнародного суду ООН.
- б) національного законодавства з урахуванням норм міжнародного права.
- в) статуту Організації за демократію та економічний розвиток.
- г) Литовських статутів.

3. Які функції НЕ виконує міжнародна система фінансів?

- а) консультування і співробітництво.
- б) фінансова допомога для подолання дефіциту платіжного балансу.
- в) швидке введення санкцій проти країн-агресорів.
- г) дотримання узгодженого кодексу поведінки.

4. Який з поданих принципів НЕ відноситься до МВФ?

- а) заборона маніпуляції валютним курсом або міжнародною валютною системою .
- б) зобов'язання кожної країни враховувати у своїй політиці інтервенції інтереси партнерів, особливо тих, у валюті яких вона здійснює свої інтервенції.
- в) зобов'язання проведення інтервенцій на валютних ринках для припинення валютної кризи.
- г) зобов'язання дотримання принципів міжнародних економічних відносин Організації Об'єднаних Націй.

5. Яка з запропонованих систем відноситься до міжнародних валютних систем ?

- а) паризька.
- б) генуезька.
- в) ямайська.
- г) всі варіанти.

6. В основу Генуезької системи було покладено:

- а) долар США обмінюється на золото центральними банками країн та державними установами в Казначействі США за курсом 35 доларів. за 1 тройську унцію.
- б) міждержавне регулювання валютних відносин здійснюється переважно через Міжнародний валютний фонд, створений згідно з рішеннями Бреттон-Вудської конференції.
- в) роль світових грошей відіграють як золото, так і валюти, які визнають окремі національні валюти провідних країн світу.
- г) вирівнювання валют між собою та їх взаємний обмін здійснюється на основі офіційних валютних паритетів, виражених у золоті та доларах США.

7. Які вимоги для введення Євро країни ЄВС мусили виконати?

- а) державна заборгованість менше 60 % від ВВП.
- б) державний дефіцит менше 3 % від ВВП.
- в) відсутність девальвації по відношенню до валюти інших країн-членів ЄС.
- в) всі відповіді вірні.

8. В основу системи ЄВС було покладено принцип:

- а) встановлення режимів спільного коливання валютних курсів.
- б) роль загального еквіваленту, платіжного засобу та розрахункової одиниці у міжнародному обороті залишалась за золотом.
- в) здійснювалась активна політика валютного регулювання у формі міжнародних конференцій та угод.

- г) всі відповіді вірні.

9. Скільки етапів розвитку пройшла міжнародна валютна?

- а) 4.
- б) 3.
- в) 5.
- г) 2.

10. В якому році була юридично оформлена міждержавною угодою на Паризькій конференції та визнана Паризька валютна система

- а) 1867 р.
- б) 1906 р.
- в) 1999 р.
- г) 1975 р.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Резервна валюта
- б) Фіксований курс валюти
- в) Національна валюта
- г) Крос-курс
- д) Іноземна валюта
- е) Валютний, або обмінний, курс
- є) Арбітраж
- ж) Міжнародна (регіональна) валюта
- з) Міжнародний ефект Фішера
- и) Паритет купівельної спроможності

- 1. валюта цієї країни.
- 2. це грошові знаки іноземних держав.
- 3. це спеціальні права запозичення та євро.
- 4. це велика сума валюти, що зберігається центральними банками та іншими великими фінансовими установами для підготовки до інвестицій, операцій і міжнародних боргових зобов'язань або для впливу на внутрішній обмінний курс. Значний відсоток товарів, таких як золото та нафта, оцінюється в резервній валюті, що змушує інші країни тримати цю валюту для оплати цих товарів.

5. це ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої.
6. це валютний курс, який на певний період (від місяця до кількох років) встановлюється незмінним, незалежно від поточних змін попиту та пропозиції валюти. Зміна фіксованого валютного курсу офіційно здійснюється шляхом підвищення курсу національної валюти (ревальвація) або його зниження (девальвація).
7. співвідношення між двома валютами, визначене на основі обмінного курсу цих валют щодо третьої валюти.
8. це операція обміну двох валют на третю з метою отримання прибутку, використовуючи різницю між обмінним курсом і крос-курсом.
9. це концепція єдиної ціни, згідно з якою однакову кількість товарів і послуг можна придбати в різних країнах на однакову суму, перераховану за поточним курсом обміну в національні валюти.
10. це економічна теорія, яка стверджує, що очікувана різниця між обмінними курсами двох валют приблизно дорівнює різниці між номінальними відсотковими ставками їхніх країн.

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНА ВИРОБНИЧА ІНФРАСТРУКТУРА

План:

- 10.1. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури.
- 10.2. Інфраструктури на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки.
- 10.3. Сутність та функції виробничої інфраструктури.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: інфраструктура, міжнародна інфраструктура, міжнародна виробнича інфраструктура, підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури, інфраструктура транспорту, повітряний транспорт, автомобільний транспорт, залізничний транспорт, трубопровідний транспорт, контейнерна революція, морський транспорт, інфраструктура зв'язку.

Уміння та навички: знати міжнародну виробничу інфраструктуру.

Короткий зміст лекції: поняття та класифікація міжнародної інфраструктури. Інфраструктури на макро-, мезо- та мікрорівні економіки. Сутність і функції виробничої інфраструктури. Класифікація виробничої інфраструктури. Міжнародна виробнича інфраструктура: поняття, сутність, складові. Характеристика основних підсистем міжнародної виробничої інфраструктури. Тенденції розвитку світової транспортної системи. Повітряний транспорт. Автомобільний транспорт. Залізничний транспорт. Трубопровідний транспорт. Морський транспорт. Міжнародне спілкування. Міжнародні телекомунікації. Супутникова система зв'язку.

Рекомендована література до Теми 10:

1. Рогач О. Особливості сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки. *Світова економіка*. 2001. С. 96.
2. Румянцев А. П. Світовий ринок послуг: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2006. 456 с.

3. Сергієнко Т. І. Концептуальні основи міжнародних відносин. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах*: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Дніпро : УМСФ, 2021. С. 612-614.

4. Сергієнко Т. І. Транспортний коридор як об'єкт впливу спеціального правового режиму господарювання. *Транспортне право XXI століття*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 лютого 2013 р.). К. : Комп'ютер Пресс, 2013. С. 86-88.

5. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. К. : Знання, 2007. С. 730.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

Проаналізуйте як різняться розвиток транспортної системи в розвинених країнах і країнах, що розвиваються?

Індивідуальні завдання до Теми 10:

1. Охарактеризуйте основні підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури.

2. Опишіть тенденції у світовій транспортній системі.

3. Що розуміють під міжнародною виробничою інфраструктурою?

4. Які існують розбіжності із приводу складу міжнародної виробничої інфраструктури?

5. Назвіть загальні специфічні властивості й ознаки виробничої інфраструктури.

6. Які основні види зв'язків виділяють на міжнародному рівні?

7. Які споруджені підводні оптичні лінії зв'язку?

8. Перелічіть етапи розвитку системи супутникового зв'язку.

9. Охарактеризуйте роль транспорту в умовах глобалізації.

Теми доповідей до Теми 10:

1. Проблеми розвитку міжнародної виробничої інфраструктури в умовах глобалізації.

2. Розвиток галузевої структури світового господарства.

3. Світові промислові комплекси: комплекси енергетики, комплекси виробництва матеріалів, система машинобудування, агропромислові комплекси, системи транспорту та ін.

4. Місце і роль інфраструктури в системі світової економіки.

5. Система зв'язку в структурі світового ринку, її характеристика.

6. Особливості розвитку інфраструктури світового ринку товарів і послуг.

7. Інфраструктура світового фінансового ринку.

8. Розвиток галузевої структури світового господарства.

9. Місце і роль інфраструктури в системі світової економіки.

10. Особливості розвитку інфраструктури світового ринку товарів і послуг.

Питання для самоперевірки до Теми 10:

1. У чому суть «контейнерної революції»?

2. Яка авіакомпанія лідирує за кількістю перевезених пасажирів міжнародних рейсів?

3. Які авіакомпанії лідирують на міжнародних рейсах по рейсових вантажних перевезеннях?
4. Які виділяють основні типи колії залізниць?
5. У якій країні й коли був побудований перший нафтопровід?
6. Назвіть країни-лідери по довжині магістральних і газопроводів.

Завдання до Теми 10:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. З 50-х рр. ХХ ст. поняття «інфраструктури» широко використовується в економічній літературі.

а) так; б) ні.

2. За функціями соціальна інфраструктура поділяється на інфраструктуру: розподілу й обміну»; охорони здоров'я людей; надання споживчих послуг людям» формування суспільної свідомості й наукового світогляду»; управління» охорони громадського порядку; оборони.

а) так; б) ні.

3. Ринкова інфраструктура поділяється на інфраструктуру виробництва засобів виробництва й інфраструктуру виробництва засобів споживання.

а) так; б) ні.

4. Світова транспортна система охоплює всі світові шляхи сполучення й всі транспортні засоби.

а) так; б) ні.

5. Міжнародне виробництво й зовнішньоекономічні зв'язки можуть здійснюватися без розвинутої комунікаційної системи, які (у т. ч. транспорт і зв'язок) багато в чому визначаються просторовою структурою попиту та пропозиції товарів і послуг на світовій арені.

а) так; б) ні.

6. Транспорт – одна з найважливіших складових частин матеріальної бази економіки будь-якої країни й міжнародної виробничої інфраструктури.

а) так; б) ні.

7. Сьогодні в умовах глобалізації роль транспорту в розвитку міжнародних економічних зв'язків зменшується.

а) так; б) ні.

8. Світова транспортна система складається з декількох регіональних транспортних систем і має неоднорідну структуру.

а) так; б) ні.

9. Існують різні класифікації виробничої інфраструктури. З них найбільш актуальними є просторово-виробнича й галузева.

а) так; б) ні.

10. У науковій літературі існує однозначно прийняте визначення виробничої інфраструктури.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Перше наукове уявлення про інфраструктуру як особливу групу засобів праці, необхідних для здійснення процесу праці, без яких останній «або зовсім неможливий, або може відбуватися лише в недосконалому виді» обґрунтував:

- а) Н. Макіавеллі.
- б) Т. Гоббс.
- в) К. Маркс.
- г) Платон.

2. В якій сфері у 40-х рр. ХХ ст. почав застосовуватися термін «інфраструктура» для позначення комплексу галузей господарства, що обслуговують промислове й сільськогосподарське виробництво:

- а) економіці.
- б) політиці.
- в) соціумі.
- г) всі відповіді вірні.

3. Оберіть правильне визначення поняття «Інфраструктура зв'язку»:

- а) охоплює всі світові засоби зв'язку та всі транспортні засоби.
- б) складається з різноманітних технічних засобів прийому та обробки інформації, отриманої від установ зв'язку, каналів зв'язку для її передачі, систем зв'язку, обладнання для її доставки адресату.
- в) сукупність вододжерел, трубопровідних комунікацій і спеціальних споруд для забезпечення видобутку води.
- г) включає сукупність енергетичних мереж (ЛЕП, обслуговуючих вузлів, підстанцій), що забезпечують постачання електричної енергії споживачам.

4. Оберіть правильне визначення поняття «Світова транспортна система»:

- а) охоплює всі світові засоби зв'язку та всі транспортні засоби.
- б) складається з різноманітних технічних засобів прийому та обробки інформації, отриманої від установ зв'язку, каналів зв'язку для її передачі, систем зв'язку, обладнання для її доставки адресату.
- в) сукупність вододжерел, трубопровідних комунікацій і спеціальних споруд для забезпечення видобутку води.
- г) включає сукупність енергетичних мереж (ЛЕП, обслуговуючих вузлів, підстанцій), що забезпечують постачання електричної енергії споживачам.

5. Оберіть правильне визначення поняття «Водопостачання»:

- а) охоплює всі світові засоби зв'язку та всі транспортні засоби.
- б) складається з різноманітних технічних засобів прийому та обробки інформації, отриманої від установ зв'язку, каналів зв'язку для її передачі, систем зв'язку, обладнання для її доставки адресату.
- в) сукупність вододжерел, трубопровідних комунікацій і спеціальних споруд для забезпечення видобутку води.
- г) включає сукупність енергетичних мереж (ЛЕП, обслуговуючих вузлів, підстанцій), що забезпечують постачання електричної енергії споживачам.

6. Оберіть правильне визначення поняття «Електропостачання»:

- а) охоплює всі світові засоби зв'язку та всі транспортні засоби
- б) складається з різноманітних технічних засобів прийому та обробки інформації, отриманої від установ зв'язку, каналів зв'язку для її передачі, систем зв'язку, обладнання для її доставки адресату.
- в) сукупність вододжерел, трубопровідних комунікацій і спеціальних споруд для забезпечення видобутку води
- г) включає сукупність енергетичних мереж (ЛЕП, обслуговуючих вузлів, підстанцій), що забезпечують постачання електричної енергії споживачам.

7. Які напрями розвитку має світова транспортна система ?

- а) збільшення пропускної здатності транспортних шляхів.
- б) підвищення безпеки руху.
- в) поява принципово нових транспортних засобів.
- г) всі відповіді вірні.

8. Яка з перелічених операцій не належить до допоміжних зовнішньоекономічних операцій:

- а) міжнародне перевезення вантажів.
- б) міжнародний консалтинг.
- в) дослідження кон'юнктури ринку.
- г) митне оформлення вантажів.

9. У якому році почав застосовуватися термін «інфраструктура» в економіці для позначення комплексу галузей господарства, що обслуговують промислове й сільськогосподарське виробництво.

- а) 40-х рр. XX ст.
- б) 60-х рр. XX ст.
- в) 80-х рр. XX ст.
- г) 40-х рр. XIX ст.

10. На яких рівнях сьогодні розглядають інфраструктуру?

- а) макро-, мезо-, мікрорівнях економіки.
- б) мето-, мезо-, макрорівнях економіки.
- в) метео-, мезо-, мікрорівнях економіки.
- г) макро-, мезо-, макрорівнях економіки.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) Виробнича інфраструктура
- б) Ринкова інфраструктура
- в) Інфраструктура
- г) Соціальна інфраструктура
- д) Міжнародна інфраструктура
- е) Електроенергетика
- є) Інформаційна інфраструктура
- ж) Контейнерна «революція»
- з) Інноваційна інфраструктура
- и) Транспортна інфраструктура

1. сукупність специфічних форм, методів і процесів, а також різноманітних структур і зв'язків, що забезпечують загальні умови і нормальне функціонування економічної, соціальної, екологічної та інших галузей життєдіяльності суспільства, його відтворення і розвиток.

2. сукупність структурних елементів національних економік і світових інститутів, що забезпечують реалізацію, функціонування та розвиток форм міжнародного співробітництва.

3. це комплекс галузей, які обслуговують основне виробництво і забезпечують його ефективну господарську діяльність.

4. система взаємозалежних спеціалізованих організацій, покликаних сприяти функціонуванню окремих ринків.

5. економічно збалансований комплекс шляхів сполучення, рухомого складу, засобів управління та зв'язку, що забезпечує роботу всіх видів транспорту.

6. процес контейнеризації, який супроводжується концентрацією судноплавних потоків, портової діяльності капіталу, революційно впливає на структуру морського транспорту, в тому числі на порти.

7. комплекс програмно-технічних засобів, організаційних систем і нормативних основ, що забезпечує організацію взаємодії інформаційних потоків, функціонування та розвиток засобів інформаційної взаємодії та інформаційного простору країни чи організації.

8. весь необхідний спектр державних і приватних установ і організацій, що забезпечують розвиток і підтримку всіх етапів інноваційного циклу.

9. сукупність підрозділів підприємства, що забезпечують задоволення соціально-побутових і культурних потреб працівників підприємства.

10. Провідна галузь енергетики, яка також називається інженерією енергетичних систем – це галузь електротехніки, яка займається виробництвом, передачею, розподілом і використанням електричної енергії, а також електричними пристроями, пов'язаними з такими системами.

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН

План:

11.1. Технології в системі світового виробництва

11.2. Світовий ринок технологій

11.3. Класифікація технологій.

11.4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технологічне сприяння.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: передача технологій, науково-технологічний обмін, світовий ринок технологій; науково-дослідні, дослідницько-конструкторські розробки; науково-технічний потенціал, високотехнологічні галузі, технологічний прогрес, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародна торгівля, угода, винахід, ліцензія, патент, «ноу-хау», товарний знак.

Уміння та навички: знати міжнародний науково-технологічний обмін.

Короткий зміст лекції: Природа міжнародного науково-технічного обміну (МНТО). Поняття міжнародного науково-технічного обміну. Носії технології. Особливості сучасного міжнародного науково-технічного обміну. Класифікація високих технологій для експорту та імпорту продукції. Міжнародний науково-технічний обмін в Україні. Доцільність і форми міжнародного трансферу технологій. Передумови участі в МНТО на макро- та мікрорівні. Економічна доцільність експорту та імпорту технологій. Форми міжнародного трансферу технологій. Технологічні маркетингові моделі. Оцінка технологій на глобальних ринках. Види економічних механізмів трансферу технологій. Методика розрахунку цін на реалізацію науково-технічної продукції. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва (МСКВ).

Рекомендована література до Теми 11:

1. Герасимчук В. Г. Міжнародна економіка: навч. посібник. К. : Знання, 2009. 302 с.
2. Мазурок П. П., Одягайло Б. М., Кулішов В. В., Сазонец О. М. Глобальна економіка: навч. посібник. Львів: Магнолія, 2009. 208 с.
3. Дахно І. І. Світова економіка: навч. посібник (2-ге вид., перероб. і доп.). К. : ЦУЛ, 2008. 280 с.
4. Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії: навч.-практ. посібник. К. : Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 с.
5. Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Практикум: навч.-метод. посібник. К. : Видавничий дім «Професіонал», 2009. 336 с.
6. Мазаракі А. А., Воронова Є. М., Чаус І. В. та ін. Світовий ринок товарів та послуг: підручник. У 2 ч. Харків : Ранок, 2008. Ч. 2. 240 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 11:

Проаналізуйте міжнародну спеціалізацію та кооперування виробництва.

Індивідуальні завдання до Теми 11:

1. Що таке міжнародний науково-технологічний обмін?
2. У чому полягають його особливості?
3. Які передумови сприяли розвитку міжнародного обміну технологіями?
4. Назвіть комерційні та некомерційні способи передачі технології на міжнародному ринку технологій.
5. У яких формах проявляється економічна доцільність експорту та імпорту технології?
6. Назвіть найпоширеніші форми передачі технології.
7. Яким чином здійснюється міжнародна передача технології?
8. Назвіть основні моделі технологічного маркетингу. В чому проявляється схожість та відмінність між технологічним маркетингом і маркетингом традиційної продукції?

Теми доповідей до Теми 11:

1. Характеристика світового ринку технологій.
2. Характеристика об'єктів та суб'єктів світового ринку технологій.
3. Класифікація технологій.
4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технічне сприяння.

Питання для самоперевірки до Теми 11:

1. Яка роль в сучасній світовій економіці відводиться НТР?
2. Яке значення вкладене в термін «дематеріалізація виробництва»?
3. В чому виявляється еволюція міжнародних виробничих систем?
4. Поясніть значення поняття «нова економіка».
5. Дайте характеристику інноваційних технологій.
6. Приведіть форми трансферу технологій.
7. Що таке патент, патентна угода? На що не розповсюджується його дія?
8. У чому виявляється суть міжнародного ліцензування?
9. Що таке ліцензійна угода, ліцензія? Характеристика ліцензій.
10. Що таке «ноу-хау». Характеристика «ноу-хау» в МЕНВ.
11. Що таке франчайзинг? Його роль в розвитку світового господарства?
12. Приведіть приклади некомерційних форм руху технологій.

Завдання до Теми 11:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Міжнародний науково-технологічний обмін – це сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукову й практичну цінність.

а) так; б) ні.

2. Комерційною передачею технології є також вітчизняне та зарубіжне патентування об'єктів так званої промислової власності.

а) так; б) ні.

3. Суб'єктом промислового зразка можуть бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу.

а) так; б) ні.

4. Міжнародне технічне сприяння (технічна допомога) вважається різновидом міжнародної передачі технології. Воно може відбуватися на оплатній чи безоплатній основі.

а) так; б) ні.

5. Світовий ринок технологій сприяє інтелектуалізації міжнародної економіки в цілому.

а) так; б) ні.

6. Лізинг - надання великою фірмою дрібній фірмі права використання її товарного знаку, торговельної марки або знаку обслуговування.

а) так; б) ні.

7. Рейтинг – короткострокова оренда машин, устаткування на період до 1 року.

а) так; б) ні.

8. Міжнародний інжиніринг – це сукупність інтелектуальних видів діяльності, що мають за кінцеву мету отримання найкращих результатів від капіталовкладень або інших видатків, що пов'язані з реалізацією проектів різноманітного призначення, за рахунок найбільш раціонального підбору та ефективного використання ресурсів, а також методів організації та управління, на базі сучасних науково-технічних досягнень та з урахуванням конкретних умов й факторів реалізації проектів.

а) так; б) ні.

9. Новий етап НТР, що розпочався в 50-х рр. ХХ ст., забезпечив переверт у структурі міжнародного поділу праці та призвів до появи нової форми міжнародних економічних відносин – міжнародного науково-технологічного обміну.

а) так; б) ні.

10. Структурну перебудову національних економік можна забезпечити лише шляхом реалізації комплексу заходів державної підтримки створення власних високих технологій та їх імпорту.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Процес міжнародної передачі технології містить в собі:

а) вибір і придбання технології.

б) адаптація та розвиток набутої технології.

в) розвиток місцевих можливостей для вдосконалення технологій з урахуванням потреб національної економіки.

г) усі відповіді правильні.

2. Економічна доцільність експорту технологій НЕ визначається одним з тверджень:

а) передача технології за кордон є формою боротьби за товарний ринок.

б) гарантія оволодіння продуктом або процесом за допомогою продавця, що гарантує, як правило, технічну адаптацію інновації.

в) надання технологій – спосіб надання доступу до іншої інновації через «перехресне ліцензування».

г) усі твердження правильні.

3. Економічна доцільність імпорту технологій визначається тим, що імпорт технологій – це:

а) спосіб обійти проблеми з експортом відповідного товару.

б) можливість більш ефективного вдосконалення об'єкта ліцензії за участю покупця.

в) гарантія освоєння продукту або процесу за допомогою продавця, що забезпечує, як правило, технічну адаптацію нововведення.

г) розширення експорту продукції, виготовленої за власними технологіями.

4. До суб'єктів світового ринку технологій не відносять:

а) держави.

б) фірми.

в) міжнародні організації з захисту прав людини.

г) фізичні особи (вчені й фахівці).

5. *Оберіть сегменти світового ринку технологій:*

- а) ринок патентів і ліцензій.
- б) ринок науко- і технологічно місткої продукції.
- в) ринок високотехнологічного капіталу.
- г) всі відповіді вірні.

6. *Основні канали передачі технологій:*

- а) внутрішньо фірмові.
- б) міжфірмові.
- в) зовнішньоторговельні.
- г) макрофірмові.

7. *Оберіть правильне визначення поняття «Хайринг»:*

а) сукупність інтелектуальних видів діяльності, кінцевою метою яких є отримання найкращих результатів від капітальних вкладень або інших витрат, пов'язаних з реалізацією проектів різного призначення, за рахунок найбільш раціонального відбору та ефективного використання ресурсів, а також методи організації та управління, що базуються на сучасних науково-технічних досягненнях та враховують конкретні умови та фактори реалізації проекту.

б) це діяльність, пов'язана з наданням комплексу промислових, комерційних і науково-технічних послуг зі спеціалізованих інженерно-консультаційних, промислових, будівельних тощо.

- в) середньостроковий лізинг машин, обладнання (від 1 року до 3-5 років).
- г) короткострокова оренда машин і обладнання на термін до 1 року.

8. *Оберіть правильне визначення поняття «Інжиніринг»:*

а) сукупність інтелектуальних видів діяльності, кінцевою метою яких є отримання найкращих результатів від капітальних вкладень або інших витрат, пов'язаних з реалізацією проектів різного призначення, за рахунок найбільш раціонального відбору та ефективного використання ресурсів, а також методи організації та управління, що базуються на сучасних науково-технічних досягненнях та враховують конкретні умови та фактори реалізації проекту.

б) це діяльність, пов'язана з наданням комплексу промислових, комерційних і науково-технічних послуг зі спеціалізованих інженерно-консультаційних, промислових, будівельних тощо.

- в) середньостроковий лізинг машин, обладнання (від 1 року до 3-5 років).
- г) короткострокова оренда машин і обладнання на термін до 1 року.

9. *Оберіть правильне визначення поняття «Рейтинг»:*

а) сукупність інтелектуальних видів діяльності, кінцевою метою яких є отримання найкращих результатів від капітальних вкладень або інших витрат, пов'язаних з реалізацією проектів різного призначення, за рахунок найбільш раціонального відбору та ефективного використання ресурсів, а також методи організації та управління, що базуються на сучасних науково-технічних досягненнях та враховують конкретні умови та фактори реалізації проекту.

б) це діяльність, пов'язана з наданням комплексу промислових, комерційних і науково-технічних послуг зі спеціалізованих інженерно-консультаційних, промислових, будівельних тощо.

в) середньостроковий лізинг машин, обладнання (від 1 року до 3-5 років).

г) короткострокова оренда машин і обладнання на термін до 1 року.

10. *Оберіть правильне визначення поняття «Міжнародний інжиніринг»:*

а) сукупність інтелектуальних видів діяльності, кінцевою метою яких є отримання найкращих результатів від капітальних вкладень або інших витрат, пов'язаних з реалізацією проектів різного призначення, за рахунок найбільш раціонального відбору та ефективного використання ресурсів, а також методи організації та управління, що базуються на сучасних науково-технічних досягненнях та враховують конкретні умови та фактори реалізації проекту.

б) це діяльність, пов'язана з наданням комплексу промислових, комерційних і науково-технічних послуг зі спеціалізованих інженерно-консультаційних, промислових, будівельних тощо.

в) середньостроковий лізинг машин, обладнання (від 1 року до 3-5 років).

г) короткострокова оренда машин і обладнання на термін до 1 року.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

а) *Світовий ринок технології*

б) *Міжнародна передача технології*

в) *Науково-технічний прогрес*

г) *Дослідно-конструкторські роботи і технологічні роботи*

д) *Міжнародне науково-технічне співробітництво*

е) *Ноу-хау*

є) *Торговельна марка*

ж) *Міжнародний науково-технологічний обмін*

з) *Міжнародна торгівля*

и) *Науково-технічний потенціал*

1. це сукупність економічних відносин, які існують між підприємствами різних країн у сфері використання зарубіжних науково-технічних досягнень.

2. це сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами щодо використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукове і практичне значення.

3. це сукупність міжнародних економічних відносин щодо прибуткового використання прав власності на її об'єкти: технологію продукції, процеси та управління.

4. комплекс робіт з розробки конструкторської та технологічної документації на дослідний зразок виробу, виготовлення та випробування прототипу виробу, які проводяться згідно технічного завдання.

5. це сукупність ресурсів і можливостей у сфері науки будь-якої системи (колективу, галузі, міста тощо), що дозволяє ефективно вирішувати економічні завдання за існуючих форм організації та управління.

6. постійний процес розвитку науки, техніки і технології, удосконалення предметів праці, організаційних і управлінських прийомів, що дозволяє людині впливати на навколишнє середовище для отримання матеріальних і духовних благ.

7. спрямована на розвиток зв'язків і встановлення зв'язків з державними, науковими та громадськими міжнародними організаціями та установами, що створює передумови для участі у спільних програмах, конференціях, навчання та стажування спеціалістів у провідних наукових міжнародних компаніях.

8. історично перша форма міжнародних економічних відносин, яка полягає в обміні товарами та послугами між країнами.

9. технічна, організаційна або комерційна інформація, отримана шляхом досвіду та тестування технології та її компонентів

10. позначення, яке виділяє товари та послуги однієї особи серед таких самих або споріднених товарів та послуг інших осіб.

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

План:

12.1. Форми міжнародної інвестиційної діяльності.

12.2. Прямі і портфельні інвестиції.

12.3. Сутність і мотивація міжнародного бізнесу.

12.4. Міжнародний ринок капіталу.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні інвестиції, міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність, міжнародний ринок цінних паперів, політика регулювання і стимулювання міжнародної інвестиційної діяльності, міжнародна інвестиційна діяльність в Україні, спеціальні (вільні) економічні зони, індустріальні (промислові) парки.

Уміння та навички: знати особливості міжнародної інвестиційної діяльності.

Короткий зміст лекції: сутність, призначення та функції міжнародних інвестицій. Поняття та економічна сутність інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій. Міжнародні інвестиції, їх систематизація та характеристика. Міжнародний інвестиційний ринок та інвестиційні ресурси. Сутність та складові міжнародного інвестиційного ринку. Класифікація інвестицій за об'єктами інвестування. Інфраструктура для міжнародних інвестицій. Ситуація на інвестиційному ринку та інвестиційний ризик. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність. Форми та мотивація інвестиційної діяльності міжнародного бізнесу. Договірні та інвестиційні форми міжнародного бізнесу. Систематизація інвестиційних цінних паперів.

Портфельні інвестиції в цінні папери. Політика регулювання та заохочення інвестицій. Цілі, принципи, форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Спеціальні економічні зони та індустріальні парки як механізми залучення інвестицій.

Рекомендована література до Теми 12:

1. Адамчик В. В. Міжнародна інвестиційна та інноваційна діяльність: теоретичні та прикладні аспекти: навч. посібник. Тернопіль, Львів: Крок, 2014. 238 с.
2. Грідасов В. М. Інвестування: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2004. 164 с.
3. Базилевич В. Д. Економічна теорія політекономія: підручник. К. : Знання-Прес 2006. 614 с.
4. Крайнік О. М., Сергієнко Т. І. Теоретико-методологічні засади управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислових підприємств. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави: матер. XIII Міжнар. наук.-практ. конф.* Запоріжжя : Вид-во ЗНУ, 2019. С. 47-48.
5. Лук'яненко Д. Г., Губський Б. В., Мозковий О. М. та ін. Міжнародна інвестиційна діяльність. Київ, 2003.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2004. 376 с.
7. Сергієнко Т. І. Інвестиційна стратегія та особливості залучення прямих інвестицій в економіку України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. Науково-виробничий журнал.* 2009. № 7. С. 185-189.
8. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: наук. вид. Харків : ХДЕУ, 2004. 472 с.

Завдання для самостійної роботи до Теми 12:

Проаналізуйте як впливає динаміка показників чистих інвестицій на економічний розвиток країни?

Індивідуальні завдання до Теми 12:

1. Дайте визначення поняття та економічної сутності інвестицій на макро- та мікрорівнях.
2. Які найбільш суттєві ознаки інвестицій?
3. Як визначаються інвестиції та їх основні види в українському законодавстві?
4. Схарактеризуйте (за ознаками та видами) функціонально-елементний склад інвестицій.
5. У чому полягає «ефект мультиплікатора»?
6. Дайте визначення поняття «міжнародні інвестиції».
7. Чим відрізняються зарубіжні та іноземні інвестиції?
8. Яка мотивація здійснення державної іноземної допомоги?

Теми доповідей до Теми 12:

1. Сутність і мотивація міжнародного руху капіталу.
2. Теорії міжнародного ринку капіталу.
3. Форми міжнародної інвестиційної діяльності.

4. Міжнародні спільні підприємства, їх характеристика.
5. Дайте порівняльну характеристику формам міжнародного бізнесу.
6. Розвиток багатонаціонального підприємництва в системі світового господарства.
7. Суть та основні риси транснаціоналізації.
8. Транснаціональні корпорації в системі світового господарства, їх характеристика.
9. Стратегічні альянси, їх характеристика.
10. Злиття і поглинання у міжнародному виробництві.
11. Міжнародний ринок капіталу, його особливості та характеристика.
12. Особливості участі України у міжнародному русі капіталу.

Питання для самоперевірки до Теми 12:

1. В чому сутність міжнародної технічної допомоги?
2. Назвіть форми та методи регулювання міжнародного інвестування.
3. Сутність прямих і портфельних інвестицій. В чому їх різниця?
4. Назвіть сутність і мотивація міжнародного бізнесу.
5. Охарактеризуйте типи й види міжнародного бізнесу.
6. Назвіть суб'єктів міжнародного бізнесу, їх характеристика.
7. Охарактеризуйте показники руху капіталу.
8. Охарактеризуйте особливості сучасного руху капіталу.

Завдання до Теми 12:

Завдання 1. Твердження. Визначте, правильні чи неправильні твердження.

1. Міжнародна інвестиційна діяльність - це сукупність практичних дій суб'єктів по вкладенню інвестицій за рубіж та іноземних інвестицій.

а) так; б) ні.

2. Здійснюється міжнародна інвестиційна діяльність у трьох напрямках.

а) так; б) ні.

3. Головною метою державний іноземних інвестицій є експорт інвестиційного капіталу за кордон у грошовій або товарній формі з метою отримання прибутку чи розширення економічного впливу.

а) так; б) ні.

4. Прямі інвестиції – це вкладення у зарубіжні підприємства, що забезпечують контроль інвестора або його участь в управлінні підприємством.

а) так; б) ні.

5. Світовий досвід доводить, що умови іноземним інвесторам створюються за допомогою економічних та соціальних заходів, юридичних норм, що є складовою інвестиційного законодавства держави, яка приймає капітал; міжнародних договорів; інвестиційних договорів між іноземним інвестором і державою, яка приймає; страхових полюсів при страхуванні інвестицій у національних та міжнародних страхових організаціях.

а) так; б) ні.

6. Ліцензійні угоди з фірмами країн-реципієнтів дають інвестору можливість виходу на ринок із максимальним ризиком.

а) так; б) ні.

7. Створення власних дочірніх підприємств у фірмах країн-реципієнтів застосовується на ринках, які мають найбільший потенціал для отримання прибутків.

а) так; б) ні.

8. Одночасно з формуванням структури портфеля іноземний інвестор має визначити принципи управління його ризиком.

а) так; б) ні.

9. Позитивна роль іноземного інвестиційного кредиту в розвитку ринкової економіки заключається в загостренні її суперечності.

а) так; б) ні.

10. Британська рада – це головний представник Британії у справі запровадження співробітництва з іншими країнами світу в економічній, освітній, науковій, технічній та культурній галузях.

а) так; б) ні.

Завдання 2. Тести. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Оберіть правильне визначення категорії «Ліцензійні угоди»:

а) дозволити інвестору вийти на ринок з мінімальним ризиком.

б) забезпечити інвесторам більшу присутність на місцевому ринку з меншим ризиком прямої покупки місцевої фірми або створення власної дочірньої компанії.

в) стимулює економіку країни в цілому та прискорює її інтеграцію у світову економіку, оскільки вимагає від інвесторів більших зобов'язань і більш тривалого часу для отримання прибутку.

г) використовується на ринках, які мають найбільший потенціал прибутку.

2. Оберіть правильне визначення категорії «Придбання контрольних пакетів акцій»:

а) дозволити інвестору вийти на ринок з мінімальним ризиком.

б) забезпечити інвесторам більшу присутність на місцевому ринку з меншим ризиком прямої покупки місцевої фірми або створення власної дочірньої компанії.

в) стимулює економіку країни в цілому та прискорює її інтеграцію у світову економіку, оскільки вимагає від інвесторів більших зобов'язань і більш тривалого часу для отримання прибутку.

г) використовується на ринках, які мають найбільший потенціал прибутку.

3. Оберіть правильне визначення категорії «Стратегічні альянси і спільні підприємства»:

а) дозволити інвестору вийти на ринок з мінімальним ризиком.

б) забезпечити інвесторам більшу присутність на місцевому ринку з меншим ризиком прямої покупки місцевої фірми або створення власної дочірньої компанії.

в) стимулює економіку країни в цілому та прискорює її інтеграцію у світову економіку, оскільки вимагає від інвесторів більших зобов'язань і більш тривалого часу для отримання прибутку.

г) використовується на ринках, які мають найбільший потенціал прибутку.

4. *Оберіть правильне визначення категорії «Створення власних дочірніх підприємств»:*

а) дозволити інвестору вийти на ринок з мінімальним ризиком.

б) забезпечити інвесторам більшу присутність на місцевому ринку з меншим ризиком прямої покупки місцевої фірми або створення власної дочірньої компанії.

в) стимулює економіку країни в цілому та прискорює її інтеграцію у світову економіку, оскільки вимагає від інвесторів більших зобов'язань і більш тривалого часу для отримання прибутку.

г) використовується на ринках, які мають найбільший потенціал прибутку.

5. *Оберіть вид іноземного інвестиційного кредитного кредиту:*

а) банківський кредит.

б) комерційний кредит.

в) державний кредит.

г) всі відповіді вірні.

6. *Суб'єкт інвестиційної діяльності, що приймає рішення про вкладення власних, позикових і притягнутих інвестиційних ресурсів в об'єкти інвестування – це:*

а) інвестор.

б) учасник.

в) кредитор.

г) підрядник.

7. *Можливі джерела формування інвестиційних ресурсів:*

а) власні.

б) залучені.

в) позикові.

г) всі відповіді вірні.

8. *До міжнародних послуг відносять:*

а) інжиніринг.

б) консалтинг.

в) нефінансові послуги.

г) усі відповіді правильні.

9. *До якої групи знарядь зовнішньоторговельної політики належить ліцензування:*

а) кількісні обмеження імпорту.

б) приховані знаряддя регулювання імпорту.

в) митні інструменти торговельної політики.

г) фінансові важелі регулювання експорту.

10. Які є види демпінгу:

- а) взаємний, зворотний, постійний, спорадичний, навмисний.
- б) генеральний, глобальний, разовий, тимчасовий.
- в) локальний, постійний, зворотний, навмисний.
- г) спорадичний, постійний, навмисний, взаємний, глобальний.

Завдання 3. Терміни і поняття. До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

- а) *Індустріальний парк або промисловий парк*
- б) *Інвестиції*
- в) *Інвестиційний кредит*
- г) *Міжнародні інвестиції*
- д) *Міжнародний ринок цінних паперів*
- е) *Інвестиційний проект*
- є) *Інвестиційний дохід*
- ж) *Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність*
- з) *Спеціальна (вільна) економічна зона*
- и) *Державна інвестиційна політика*

1. це економічна категорія, що виражає цілу систему економічних відносин між країнами, а також підприємствами та організаціями, які функціонують і розвиваються на території різних країн.

2. опосередковує інвестиційні форми бізнесу, які в першу чергу спрямовані на вихід на зовнішній ринок у процесі інтернаціоналізації господарської діяльності. Мікрорівнева інтернаціоналізація як процес залучення компанії до міжнародних операцій має поетапний характер.

3. об'єднує частину міжнародного ринку боргових зобов'язань, міжнародного ринку прав власності та міжнародного ринку похідних фінансових інструментів.

4. це цілеспрямоване правове регулювання державою окремих аспектів інтелектуальної власності суб'єктів господарювання відповідно до стратегії та умов його економічного розвитку.

5. являє собою частину території України, на якій встановлено і діє особливий правовий режим господарської діяльності та порядок реалізації і дії законодавства України.

6. територія, виділена при містобудуванні під промислову забудову

7. це активи, створені для того, щоб гроші могли рости

8. це фінансування довгострокових потреб бізнесу: будівництво нерухомості, придбання обладнання, придбання земельної ділянки під забудову та ін.

9. визначається як комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на досягнення певних цілей, однією з яких є отримання прибутку або досягнення соціального ефекту протягом певного часу за встановлених ресурсних обмежень.

10. це гроші, які надходять у формі процентних платежів, дивідендів, приросту капіталу, реалізованого шляхом продажу акцій або інших активів, і будь-якого іншого прибутку, отриманого за рахунок інвестиційного засобу.

5. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота (СР) студента – форма організації навчального процесу, при якій планові завдання виконуються під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою СРЗ є повне засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою, і послідовний розвиток самостійності як риси характеру студентів, що відіграє важливу роль у формуванні сучасного висококваліфікованого фахівця. СРЗ є однією з форм організації та проведення навчання, основною формою засвоєння навчального матеріалу та набуття навичок використання теорії та методики в практичній діяльності у вільний від обов'язкових навчальних годин за розкладом час. Під час самостійної роботи студент повинен бути активним учасником навчального процесу, мати усвідомлення оволодіння теоретичними та практичними знаннями та вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі виконання різних форм СРЗ, можна виділити три основні види самостійної роботи:

- I – підготовка до поточних аудиторних занять;
- II – пошуково-аналітична робота;
- III – наукова-дослідна робота.

Під час підготовки до аудиторних занять студент самостійно опрацьовує текст лекцій, додаткові джерела інформації та самостійно обирає вид і формат подання підготовленої ним інформації відповідно до теми семінарського чи практичного заняття. Здобувач вищої освіти може підготувати доповідь, виступ, реферат, реферат або підготувати за матеріалом лекції опитування, імітаційну гру на семінарському занятті. За активну роботу під час аудиторної роботи на семінарській годині студент денної форми навчання протягом семестру може отримати максимум 30 балів, студент заочної форми навчання може отримати максимум 20 балів,

Під час виконання дослідницько-аналітичної роботи студент насамперед добирає та переглядає літературні джерела з обраної теми. Потім йде аналітичний огляд навчальної літератури, наукових публікацій. За результатами аналізу конкретної прикладної ситуації здобувач вищої освіти готує доповідь, презентацію, реферат, контрольну роботу, аналітичну записку, матеріали конференції. Результати науково-аналітичної роботи студент представляє для розгляду під час аудиторних занять, де відбувається обговорення або презентація підготовлених матеріалів.

Під час виконання науково-дослідної роботи здобувач вищої освіти співпрацює з викладачем як науковим наставником. Здобувач самостійно без безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом, здійснює підготовку завдань у рамках тематики навчальної дисципліни та дослідницьких

проектів кафедри, щодо підготовки матеріалів до публікації та участі у наукових студентських конференціях і семінарах. Дана форма організації навчального процесу, особливо ефективно та послідовно формує у студента самостійність, аналітичне мислення, критичне мислення та здатність вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Самостійна робота Здобувача, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти денної форми навчання і за 30-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання. Виконання завдань, які виносяться на самостійну роботу, контролюється НПП під час консультацій.

Таблиця 14.1

Види самостійної роботи здобувачів вищої освіти та форми контролю

<i>Види та форми самостійної роботи здобувачів вищої освіти</i>	<i>Форми контролю</i>
I. Підготовка до аудиторних занять	
1.1. Вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій тощо 1.2. Виконання домашніх завдань 1.3. Підготовка до семінарських та практичних занять 1.4. Підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю	1.1. Усне опитування 1.2. Перевірка правильності виконання завдань 1.3. Тестування 1.4. Написання контрольних робіт тощо
II. Пошуково-аналітична робота	
2.1. Пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою 2.2. Написання реферату (есе) на задану тему 2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації 2.4. Аналіз конкретної практичної ситуації та підготовка аналітичного записка (Case study)	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять або індивідуальних контрольних робіт 2.2. Обговорення (захист) КР під час аудиторних занять 2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять 2.4. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у діловій грі 2.5. Перевірка правильності виконання завдання
III. Наукова-дослідна робота	
3.1. Участь у наукових студентських конференціях і семінарах 3.2. Підготовка наукових публікацій 3.3. Виконання завдань у рамках дослідницьких проєктів кафедри	3.1. Доповіді на наукових студентських конференціях і семінарах 3.2. Обговорення з викладачем підготовлених матеріалів до публікації

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

За виконання індивідуальних завдань здобувач вищої освіти отримує бали. Індивідуальне завдання (ІЗ) може бути у формі індивідуальної контрольної роботи, реферату, есе, аналітичної записки, публікації, кожне з яких оцінюється окремо. Здобувач вищої освіти самостійно обирає форму та тематику індивідуального завдання та узгоджує їх з викладачем.

Оцінюванню підлягають:

- володіння понятійно-категоріальним апаратом, фаховою термінологією та теоретичними знаннями;
- вміння демонструвати практичні навички при розв'язуванні задач, вирішенні ситуацій;
- вміння продемонструвати креативність та системність знань, володіння сучасними методами, методиками при вирішенні практичних питань.

Мета виконання ІЗ - поглиблене вивчення матеріалу та творчий підхід. Здобувач повинен вміти самостійно формувати проблему дослідження; виконувати пошук необхідної наукової інформації; аналізувати реальні факти; викладати та аргументувати свої думки, пропозиції та правильно оформлювати науково-довідковий матеріал. Виконувати роботу доцільно на прикладі та з використанням даних за результатами аналізу конкретного кейсу. Рекомендується використовувати вітчизняні й міжнародні нормативно-правові акти, навчальну та наукову літературу для вирішення обраного здобувачем вищої освіти завдання. ІЗ має містити чітко зазначений план і розкривати обрану тематику. ІЗ має носити дослідницький характер, що дасть змогу проаналізувати різні літературні джерела за обраною темою і зробити висновки. Завершити ІЗ рекомендується практичним прикладом.

ІЗ в середньому повинна мати наступні обсяг та структуру:

1. Вступ (1с.)
2. Основна частина (8-10)
3. Висновки (1с.)
4. Список використаної літератури (до 7 найменувань)
5. Додатки.

Загальний обсяг ІЗР має становити 10-12 аркушів формату А4 друкованого тексту.

Індивідуальні завдання Здобувача, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти денної форми навчання і за 10-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання. Виконання завдань, контролюється НПП під час консультацій.

7. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Освоєння курсу «Міжнародні економічні відносини» відбувається через бально-рейтингову систему оцінювання знань. Протягом курсу здобувач вищої освіти повинен набрати необхідну кількість балів за різними формами контролю, що дозволяє оцінити рівень його теоретичної та практичної підготовленості за курсом «Міжнародні економічні відносини».

Оцінка знань за весь період навчання за курсом є інтегрованою, відповідною сумі всіх отриманих балів з різних форм контролю в межах одного семестру.

Контроль успішності навчальної діяльності здобувачів вищої освіти поєднує контрольні заходи й аналітичну роботу. Академічні успіхи здобувачів вищої освіти визначаються за допомогою контрольних заходів, передбачених навчальним планом, з обов'язковим переведенням підсумкових оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС.

Контрольні заходи для денної форми навчання проводяться протягом семестру та охоплюють: діагностичний, поточний контроль (складається з оцінювання аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи) та підсумковий контроль. У разі настання обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин) контрольні заходи можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання.

Форми контролю знань:

Діагностичний контроль – проводиться у формі вхідного контролю із дисципліни, ректорських робіт, контрольних завдань для оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти при проведенні акредитації спеціальності (освітньої програми) тощо.

Вхідний контроль (діагностика вхідного рівня знань здобувачів вищої освіти) застосовують як передумову успішного планування та вивчення дисциплін. Він дає змогу викладачеві визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і використати його як орієнтир складності матеріалу, а також для вибору форм і методів проведення занять. Вхідний контроль знань проводять за рішенням викладача. Зміст завдань, форми та методи вхідного контролю затверджує кафедра⁴.

Поточний контроль:

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань, навичок і вмінь, виявлених під час аудиторної роботи на семінарських та практичних заняттях;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитись усно, письмово або у формі комп'ютерного тестування, колоквиуму, оцінювання виступів на семінарських та практичних заняттях, ділових чи імітаційних ігор тощо, під час як

⁴ Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ: наказ ДДУВС № 352 від 13.05.2020 р. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/polog/Pn2-n.pdf>.

навчальних занять, так і індивідуальної та самостійної роботи, зокрема з використанням системи управління дистанційним навчанням⁵.

Форма підсумкового контролю, система та критерії оцінювання аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи включаються до РПНД, з урахуванням специфіки навчальної дисципліни.

При оцінюванні кожного виду навчальної діяльності здобувачу вищої освіти до журналу обліку роботи навчальної групи виставляються бали.

Результати оцінювання аудиторної роботи заносяться НПП до журналів обліку роботи навчальної групи. Підсумкові бали за аудиторну роботу виставляються в журналі окремою графою напередодні підсумкового контролю.

Індивідуальна робота Здобувача (ІРЗ) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються Здобувачем самостійно для підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей. До індивідуальних завдань належать такі: підготовка рефератів, есе, виконання розрахункових, графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні дослідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.

Види індивідуальних завдань, терміни їх видачі, виконання і захисту встановлюються кафедрою у РПНД.

Індивідуальні завдання виконуються Здобувачами самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку НПП. Допускаються випадки виконання робіт з комплексної тематики кількома Здобувачами⁶.

Самостійна робота Здобувача (СРЗ) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються Здобувачем під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою СРЗ є засвоєння в повному обсязі РПНД і послідовне формування у Здобувачів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця. У ході самостійної роботи Здобувач має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до опанування теоретичних і практичних знань, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

СРЗ – основний засіб засвоєння навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять.

Самостійна та індивідуальна робота Здобувача денної форми навчання, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою кожна. Щодо заочної форми навчання, то самостійна робота оцінюється – 30 балів, а індивідуальна – 10 балів.

⁵ Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ: наказ № 352 від 13.05.2020 р. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/polog/Pn2-n.pdf>.

⁶ Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібник. К. : Міленіум, 2005. 186 с.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю у разі, якщо ним виконані всі передбачені РПНД поточні завдання та сума балів поточного контролю не менше ніж 40. Якщо сума балів поточного контролю менше ніж 40, здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю і зобов'язаний доопрацювати завдання та набрати необхідну кількість балів (під час консультацій, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій тощо).

Після проведення підсумкового контролю у навчальній групі, в якій навчається такий здобувач, доопрацювання проводиться ним, як правило, протягом місяця після завершення сесії. При цьому у журналі обліку роботи навчальної групи проставляються як попередні бали, так і бали, отримані при доопрацюванні через дріб.

Підсумковий контроль – проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершених етапах. Присвоєння здобувачу кредитів ЄКТС і присудження кваліфікацій здійснюється винятково за результатами підсумкового контролю.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі екзамену, заліку чи диференційованого заліку з конкретної навчальної дисципліни або окремої її завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного РПНД цієї навчальної дисципліни, і у терміни, встановлені графіком освітнього процесу.

Перед початком проведення підсумкового контролю НПП обов'язково оголошує здобувачам вищої освіти бали, отримані ними за результатами поточного контролю.

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до підсумкового контролю з конкретної навчальної дисципліни за умови та в порядку, передбаченому п.6.3.10 Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ⁷.

Підсумкові контролю в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ проводяться під час заліково-екзаменаційних сесій за білетами, затвердженими на засіданні кафедри не пізніше, як за місяць до дня проведення заліку або з використанням елементів дистанційного навчання у формі тестів на навчальній платформі Moodle. Тестові завдання також затверджуються на засіданні кафедри не пізніше як за місяць до дня проведення заліку. Також, зазначимо, що для навчальних дисциплін, з яких навчальним планом передбачено залік, підсумковий контроль може проводитися в різних формах (усна, письмова, тестування тощо).

З навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачено:

- для денної форми навчання – залік;
- для заочної форми навчання – залік.

⁷ Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ: наказ № 352 від 13.05.2020 р. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/polog/Pn2-n.pdf>.

8. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань здобувачів Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС - А, В, С, D, E, FX, F). Максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи - 60 балів; 40 балів - за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль.

Таблиця 8.1

Розподіл балів за різними формами навчання та контролю для навчальної дисциплін

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЗАЛІК (З)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 30	≤ 15	≤ 15	≤ 40
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100			
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЗАЛІК (З)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 20	≤ 30	≤ 10	≤ 40
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100			

Для навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: залік; реферати, есе; студентські презентації та виступи на наукових заходах інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії поточної оцінки знань здобувачів

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати здобувачі під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями

тощо. Кожний здобувач вищої освіти повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ здобувачі вищої освіти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі.

Відвідування студентом лекції та її наявність в ОКЛ з дисципліни є обов'язковим.

Робота на семінарських та практичних заняттях для здобувачів вищої освіти денного відділення:

Під час семінарських та практичних занять здобувачі вищої освіти усно доповідають на питання. Активна робота здобувача вищої освіти на занятті оцінюється від 1 до 3 балів.

Таблиця 8.2

Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті

Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті	
Бали	Критерії оцінки
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді.
2	Володіє навчальним матеріалом, виконує більшість завдань семінарських занять і домашньої/самостійної роботи іноді виступає і задає питання; добре працює в парі/групі/команді.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.

Якщо здобувач вищої освіти опосередньо відвідував семінарське чи практичне заняття, але брав участь в обговоренні тем, він має змогу отримати додаткові бали за:

А) Доповнення виступу:

2 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал – отримують здобувачі вищої освіти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Б) Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Самостійна та індивідуальна робота здобувача вищої освіти денного відділення, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою кожна. Виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу, контролюється НПП під час консультацій. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

Таблиця 8.3

Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

<i>Бали</i>	<i>Критерії</i>
11-15	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано доповідає, глибоко та всебічно розкриває зміст матеріалу.
7-10	Володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
4-6	Частково володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
1-3	Не володіє навчальним матеріалом, слабо доповідає, поверхнево розкриває зміст матеріалу.

Робота на семінарських та практичних заняттях для здобувачів вищої освіти заочного відділення: Під час семінарських занять здобувачі вищої освіти усно доповідають на питання. Активна робота здобувача вищої освіти на занятті оцінюється в 1-10 балів.

Таблиця 8.4

Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті

<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінки</i>
10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді.
8	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання.
6	Володіє навчальним матеріалом, виконує більшість завдань семінарських занять і домашньої/самостійної роботи іноді виступає і задає питання; добре працює в парі/групі/команді.
5	Частково володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
3-4	Не володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
1-2	Зовсім не виконує завдання семінарських занять, іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.

Якщо здобувач вищої освіти опосередньо відвідував семінарське або практичне заняття, але брав участь в обговоренні тем, він має змогу отримати додаткові бали за:

А) Доповнення виступу:

4 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

2 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Б) Суттєві запитання до доповідачів:

4 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

2 бали – отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Самостійна робота здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 30 балів, а індивідуальна робота здобувача вищої освіти, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 10-бальною шкалою кожна. Виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу, контролюється НПП під час консультацій. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

Таблиця 8.5

Критерії оцінювання СР

<i>Бали</i>	<i>Критерії</i>
25-30	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.
17-24	Добре володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, вільно самостійно та аргументовано його викладає, розкриває зміст, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.
9-16	Володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, викладає та розкриває його основний зміст, використовуючи літературу.
5-8	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, поверхово викладає та розкриває його основний зміст, використовуючи літературу.
3-4	Частково володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, фрагментарно викладає та розкриває його зміст.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою.

Таблиця 8.6

Критерії оцінювання ІР

<i>Бали</i>	<i>Критерії</i>
7-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно і аргументовано доповідає, глибоко та всебічно розкриває зміст матеріалу.
5-6	Володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
3-4	Частково володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
1-2	Не володіє навчальним матеріалом, слабо доповідає, поверхнево розкриває зміст матеріалу.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі вищої освіти які набрали мінімум 40 балів за аудиторну роботу, виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи з 60 можливих балів. Також, зауважимо, що максимальна кількість балів яку здобувач може отримати за результатами підсумкового контролю складає 40 балів, тож для отримання заліку необхідно виконати аудиторні завдання, в тому числі Теми доповідей та завдання самостійної роботи.

Здобувачеві, який отримав **60 балів** за 100-бальною шкалою за результатами поточного контролю, з дисципліни, з якої навчальним планом у семестрі передбачено підсумковий контроль у формі **заліку**, за бажання Здобувача, у відомість обліку успішності проставляється відповідна підсумкова оцінка: «зараховано»/60 балів/Е.

Здобувач має право скласти залік з метою підвищення оцінки.

Таким, що успішно склав (пересклав) залік, вважається Здобувач, який одержав під час заліку не менше 20 балів.

Здобувач, який не з'явився на залік без поважних причин, вважається таким, що одержав незадовільну оцінку.

Розрахунок підсумкової оцінки з навчальної дисципліни, з якої навчальним планом передбачено залік, здійснюється відповідно до формули:

$$П=ПК+З\leq 100,$$

де **ПК** – бали за поточний контроль (40-60 балів),

З – бали за результатами складання заліку.

Критерії оцінки на заліку:

Семестровий залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів як поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань, завдань самостійної роботи та певних видів робіт на семінарських заняттях) протягом семестру так і контролю знань під час.

Очна форма навчання передбачає складання заліку у письмовій формі за білетами, затвердженими на засіданні кафедри не пізніше, як за місяць до дня проведення заліку:

1. **Два питання** потребують змістовної відповіді, кожна з них розкриває сутність того чи іншого поняття або теоретичного положення (оцінюється від 0 до 15 балів за кожне питання).

15-12 балів отримують здобувачі, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення.

11-9 балів отримують здобувачі, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

8-4 балів отримують здобувачі, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

3-0 балів отримують здобувачі, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

2. Правильна відповідь на **практичне завдання** оцінюється в **10 балів**.

Дистанційна форма навчання та складання заліку за дисципліною передбачає застосовування методів контролю знань шляхом комп'ютерного тестування.

Тестовий контроль – це універсальна форма контролю знань. Перевагу тестового контролю складає те, що він є науково обґрунтованим методом емпіричного дослідження. На відміну від звичайних задач, тестові завдання мають чітку однозначну відповідь і оцінюються стандартно на основі еталону. У найпростішому випадку оцінкою студента є сума балів за правильно виконані завдання. Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на семінарських заняттях та на підсумковому контролі, свідчить про **ступінь оволодіння ним програми навчальної дисципліни** на конкретному етапі її вивчення. Протягом семестру здобувачі можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС.

Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни, див. табл 8.7:

Таблиця 8.7

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
	Залік	Екзмен/ диференційований залік	Оцінка
			Пояснення
90-100	Зараховано	Відмінно	A «Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B «Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена максимальною кількістю балів.
75-82			C «Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74			Задовільно
60-67		E «Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.	
35-59	Незараховано	Незадовільно	FX «Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F «Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Академічна заборгованість виникає у разі, коли за результатами заліково-екзаменаційної сесії з будь-якого навчального предмета (дисципліни) Здобувач отримав менше, ніж 60 балів.

Здобувач, який має академічну заборгованість, повинен її ліквідувати в термін, визначений наказом Університету, як правило, протягом місяця після завершення заліково-екзаменаційної сесії.

Перескладання заліка проводиться відповідно до графіка прийому заборгованостей, який розробляється та затверджується кафедрою.

Перескладання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється, за виключенням випадків форс мажорних обставин документально підтверджених причин, з дозволу завідувача кафедри та деканату.

У разі отримання незадовільної підсумкової оцінки Здобувачеві надаються дві додаткові спроби для повторного складання:

- перша – НПП, який проводив підсумковий контроль;
- друга – комісії з числа найбільш досвідчених НПП кафедри з обов'язковою участю керівника кафедри. Результати кожного повторного складання заносяться до окремих додаткових відомостей.

Рішення комісії є остаточним. У разі підтвердження негативної оцінки або неявки Здобувача на засідання комісії без поважних і документально підтверджених причин комісія виставляє остаточні оцінки (менше ніж 60 балів), що означає академічну заборгованість. Комісія сповіщає про це керівника інституту (директора) для підготовки наказу Університету про відрахування Здобувача.

На осіб, які за результатами складання заліку підлягають відрахуванню, факультет/інститут готує подання та проект наказу про відрахування.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте етапи та фактори розвитку міжнародної міграції капіталу.
2. Обґрунтуйте економічну доцільність експорту та імпорту капіталу.
3. Охарактеризуйте показники, що характеризують участь країни в міжнародній міграції капіталу.
4. Охарактеризуйте форми вивозу капіталу за ознаками. власності та одержання прибутку на капітал.
5. Дайте визначення понять «інвестиція» та «міжнародні інвестиції». Фактори динаміки міжнародних інвестицій.
6. Класифікація глобальних фінансових ринків.
7. Визначте недоліки і потенційні переваги міжнародного інвестування.
8. Охарактеризуйте основні передумови та етапи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності.
9. Опишіть вплив глобалізації фінансових ринків та розвиток міжнародного інвестування.
10. Розкрийте послідовність формування структури міжнародного портфеля інвестицій.
11. Опишіть активний та пасивний підходи до формування портфеля міжнародних інвестицій.
12. Охарактеризуйте інформаційні одиниці, якими повинен володіти міжнародний інвестор.
13. Охарактеризуйте класичні теорії руху капіталу.
14. Опишіть маржиналістські підходи, щодо міжнародного руху капіталу.
15. В чому полягає суть теорії автономного та стимульованого експорту Ф. Махлупа.
16. В чому полягає суть теорії впливу зарубіжних інвестицій на зростання ВВП та експорту Е. Домара.
17. Охарактеризуйте теорію взаємодії вивозу капіталу з темпами економічного росту Р. Гаррода.
18. Охарактеризуйте теорію «гармоні інтересів» П. Елворта.
19. Опишіть макроекономічну модель прямих іноземних інвестицій К. Кодзіми.
20. Опишіть теорію прямих іноземних інвестицій. Е. Чемберлен та Дж. Робінсон.
21. Охарактеризуйте теорію портфеля (Г. Марковіц, М. Мертон, У. Шарп).
22. Які Вам відомі види вивозу підприємницького капіталу та їх сутність.
23. Опишіть сучасні тенденції міграції капіталу в підприємницькій формі.
24. В чому полягає сутність прямих іноземних інвестицій та причини їх динамічного розвитку.
25. Опишіть види прямих іноземних інвестицій.
26. Охарактеризуйте мотиви горизонтальних прямих іноземних інвестицій.
27. Охарактеризуйте мотиви вертикальних прямих іноземних інвестицій.
28. Визначте в чому сутність поняття інвестиційний клімат.

29. Які Вам відомі вимоги до сприятливого інвестиційного клімату.
30. Охарактеризуйте найважливіші показники, за якими визначається ризик прямих іноземних інвестицій.
31. Опишіть прямі іноземні інвестиції та транснаціональні корпорації.
32. Охарактеризуйте пасивний підхід до формування портфеля міжнародних інвестицій в акції.
33. Охарактеризуйте активний підхід до формування портфеля міжнародних інвестицій в акції.
34. В чому полягає сутність міжнародного ринку облігацій.
35. Зазначте які Вам відомі види облігацій.
36. Охарактеризуйте ринок єврооблігацій.
37. Охарактеризуйте активний підхід до формування міжнародного портфеля облігацій.
38. В чому полягає сутність поняття своп. Які Вам відомі види свопів?
39. Охарактеризуйте факторні, грошові ринки та ринки капіталу.
40. Охарактеризуйте структура міжнародного інвестиційного ринку.
41. Що таке попит і пропозиція на міжнародному інвестиційному ринку.
42. Визначте місце та роль ринку цінних паперів у структурі міжнародного інвестиційного ринку.
43. В чому полягають особливості побудови та функціонування міжнародного ринку цінних паперів.
44. Охарактеризуйте рейтинги цінних паперів.
45. Охарактеризуйте біржові та позабіржові ринки.
46. Опишіть двосторонні угоди про регулювання інвестиційних відносин за об'єктом регулювання.
47. Визначте в чому полягають особливості регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні.
48. Охарактеризуйте багатостороннє регулювання іноземних інвестицій.
49. Проаналізуйте зарубіжний досвід регулювання іноземних інвестицій.
50. Опишіть міжнародне кредитування останньої інстанції та його вплив на міжнародну інвестиційну діяльність.
51. Охарактеризуйте методики оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
52. Визначте взаємозв'язок ефективності інвестиційних проектів та принципів інвестування.
53. Опишіть базові принципи та методичні підходи до оцінки ефективності реальних інвестицій.
54. Охарактеризуйте індекси фондового ринку.
55. Опишіть інвестиційні рейтингові агенції та інвестиційні рейтинги.
56. Визначте в чому полягає сутність концепції «вільних полів».
57. Визначте роль і місце венчурного інвестування в інноваційних процесах.
58. Охарактеризуйте форми та методи стимулювання інноваційної діяльності в Україні.
59. Охарактеризуйте міжнародні портфельні запозичення в Україні.
60. Обґрунтуйте доцільність зростання іноземних інвестицій в Україну.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВСЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Основні нормативні акти:

1. Конституція України (зі змін., внесеними згідно з Законом України № 2680-VIII від 07.02.2019р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 9. Ст. 50.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17>.
4. Про режим іноземного інвестування: Закон України. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

Підручники:

1. Гуткевич С. О. Міжнародна економіка: підручник (3-е вид., перероб. та доп.). К. : Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Мазаракі А. А. Міжнародні економічні відносини. Київ, 2017. 612 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Владіміров С. Міжнародні економічні відносини. К.: ЦУЛ, 2019. 256 с.
2. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2018. 355 с.
3. Зінчук Т. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. К. : ЦУЛ, 2019. 512 с.
4. Кобилін А. Системи обробки економічної інформації. К. : ЦУЛ, 2019. 234 с.
5. Козак Ю. Міжнародні економічні відносини. К. : ЦУЛ, 2019. 400 с.
6. Лебедева О. Міжнародна економіка. К. : ЦУЛ, 2019. 413 с.
7. Князева Т. В., Шевченко А. В. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання: практикум. К. : НАУ, 2019. 49 с.
8. Дергачова В. В., Кузнецова К. О., Манаєнко І. М. та ін. Міжнародні економічні відносини: навч. наоч. посібник для студ. перш. (бакалав.) рівня спец. 073 «Менеджмент». К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с.
9. Бестужева С. В., Вовк В. А., Козуб В. О. та ін. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 239 с.
10. Бестужева С. В., Вовк В. А., Доброскок Ю. Б. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 166 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Крайнік О. М., Куріс Ю. В, Сергієнко Т. І. Теоретико-концептуальні аспекти взаємозв'язку економіки і політики в сучасному суспільстві. *The II International Science Conference on Science and practical Technologies* (Luxembourg, January 26-29, 2021). Luxembourg, 2021. С. 105-109.

2. Крайнік О. М., Сергієнко Т. І. Теоретико-методологічні засади управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислових підприємств. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави: матер. XIII Міжнар. наук.-практи. конф.* Запоріжжя : Вид-во ЗНУ, 2019. С. 47-48.

3. Воронкова В. Г., Метеленко Н. Г. Промисловий потенціал складних соціально-економічних систем цифрового суспільства: макро-, мезо- та макрорівень: кол. монографія. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 480 с.

4. Рябінін Є. В., Сергієнко Т. І. Напрями формування зовнішньої політики України на сучасному етапі. *Тиждень науки-2021: матер. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 19-23 квітня 2021 р.)*. Запоріжжя : НУ «ЗП», 2021. С. 171-175.

5. Сергієнко Т. І. Концептуальні основи міжнародних відносин. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* Дніпро : УМСФ, 2021. С. 612-614.

6. Воронкова В. Г., Метеленко Н. Г. Управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія і практика: кол. монографія. Запоріжжя : «Видавничий дім «Гельветика», 2021. 440 с.

Інтернет-ресурси:

1. Білоган О. Еволюція теорій міжнародної торгівлі щодо оптимізації її структури. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини.* 2011. Вип. 28. С. 194-206.

2. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL : <http://www.ukrbook.net>.

3. Короленко Н. В., Петросян А. А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf.

4. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. URL : <http://www.library.lviv.ua/>.

5. Міжнародна організація з міграції. URL: http://www.ilo.org.ua/my_page/Conventions.aspx.

6. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL : <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>.

7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. URL : <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>.

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

9. Національна історична бібліотека України. URL : <http://www.dibu.kiev.ua/>.

10. Національна парламентська бібліотека України. URL : <http://www.nplu.org/>.

11. Солодько А., Фітисова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. URL : <http://www.cedos.org.ua/uk/migration/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>.

12. Український центр економіки. URL : <http://www.uceps.org/ua>.

13. Харківська державна наукова бібліотека України ім. В. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>.

Для нотаток

Навчальне видання

Сергієнко Тетяна Іванівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»**

*для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» денної та заочної форми навчання*

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,
А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 5,48. Обл.-вид. арк. 5,88.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.